БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 62 (7062)
МАРТЫН 15
ВТОРНИК
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Малшадай дунда культурна хүдэлмэриие һайжаруулха

Үнгэрэгшэ жэлэй октябриин һүүлээр болоһон партиин областной комитедэй IV пленум «Республика доторхи ниитэ-политическэ болон культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэриин байдал ба тэрэниие һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал зүбшэн хэлсэхэдээ, малшадай бүтээсэ ехээр ажаллаха ба таатай зохидоор амархын тулада шухала хэрэгтэй бүхы услови байгуулхыень партийна организацинуудһаа, колхозуудай, МТС-үүдэй, совхозуудай, худалдаа наймаанай болон культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдһөө эриһэн байгаа.

Малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалга мүнөө үедэ бодото дээрээ ямар байдалтай байнаб? Малай үбэлжэлгын эхилхын үедэ тээ Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой правлениин болон партийна организациин хэлэлээр республикын колхозууд эртэлнингээ центрнүүдһээ холо байһан фермэнүүд, гүүртэнүүд болон отарануудые хангахын тулада культбазануудые байгуулжа эхилээ һэн.

Малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгые эмхидхэхэ энэ формо бологшо культбазануудые байгуулхадаа тэндэ банинуудые барина, худалдаа наймаа хэхэ лаабуудые нээнэ. Дүтэ шадар байһан гүүртэнүүд болон отарануудай малшад һарадаа нэгэ—хоёр дахинһаа бэшэ тэндээ сугларжа, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ хүдэлмэриингөө дүнгүүдые зүбшэн хэлсэдэг, мүн лекцинүүдые, элидхэлнүүдые шагнадаг, кино харадаг юм. Эндэ Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой фермэнүүд дээгүүр байгуулагдаһан культбазануудай хүдэлмэриие хараад үзэе. Культбаза бүхэндэ радиоприёмник, политическэ, уранһайханай, хүдөө ажахын литературын библиотеки, хүгжэмэй хэрэгсэлнүүд бии, мүн газетэ, журналнууд саг соогоо ерэжэ байдаг. Малшадай дунда һарада хоёр дахин лекцинүүд болон элидхэлнүүд хэгдэнэ. Тэндэ хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлэй гэшүүд лекци уншадаг, агитаторнууд хөөрэлдөө хэдэг, газетэ ба номуудые уншажа үгэдэг, «Дайшалхы хуудаһануудые» гаргадаг байна. Мүн һарадаа хоёр дахин малшадта кино харуулагдадаг болонхой. Мүнөө партиин областной комитет культбаза бүхэндэ һарада 2—3-һаа үсөөн бэшээр кино харуулха гэһэн эрилтэ табина. Энэ эрилтэнь дүүргэгдэхэ ёһотой.

Гэбэшье, республикын олохон колхозуудта малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангалгада эдээл ехэ дутуунууд бии байһаар. Зарим газарта ямаршье культурна хэрэгсэлтэгүй улаан булангуудые культбаза гэжэ тоолодог баримтанууд үзэгдэнэ. Зэдын, Хориин, мүн бусадшье аймагуудай зарим колхозуудай фермэнүүд дээгүүр бии байһан улаан булангуудые культбазанууд болоо гэжэ нэрлээд лэ дүүргэһэн байна юм. Тиимэһээ тэндэ бани баригдаагүй, шухала хэрэгтэй эд барааһаар худалдаха ларёгууд эмхидхэгдээгүй байха юм. Гадна, культбазада байха тусгаар гэр байрын үгы тулада дээрэһээ кинокартинануудые харуулха, хүнүүдые суглуулжа хөөрэлдөөн, лекци хэхэ, үйлэдбэриин зүблөөн үнгэргэхэ аргагүй байдаг.

Олохон колхозуудта, жэшээнь, Закаменай аймагай Ленинэй, Сталинай, Кировэй нэрэмжэтэ артельнүүдтэ культбазануудые байгуулга маша ехээр ударуулагдана.

Малшадые культурно-ажаһуудалай талаар хангаха тушаа республикын культурын эмхи зургаанууд маша ехэ хүдэлмэри хэхэ зэргэтэй байгаа. Теэд, культурно-гэгээрэлэй болон эмхи зургаанууд өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ шаданагүй. Хүдөө ажахые эрид ехээр хүгжөөн дэбжээхын түлөө, эрдэм наукын ба түрүү дүй дүршэлэй түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын түлөө колхозно таряашадай эршэмтэйгээр тэмсэжэ байһан мүнөө үедэ ном дэбтэрнүүд гээшэ хүдөөдэ ашаглагдахаа шухала удхашанартай болоо гээшэ. Ушарынь колхозниүүд, механизаторнууд хадаа хүдөө ажахын, уранһайханай болон политическэ литературые улам ехээр уншадаг болоо.

Теэд, зарим библиотекэнүүд, жэшээнь, Закаменай аймагай Михайловск тосхоной, Прибайкальска аймагай Батуринска хүдөөгэй, Сэлэнгын аймагай Селендумын хүдөөгэй библиотекэнүүд болон бусад өөһэдынгөө уялгануудые дүүргэжэ шадангүй, уншагшадые муугаар хангадаг байна.

Колхозно ба хүдөөгэй клубуудай үүдэнүүдэй хододоо суургалаатай байдаг ушарнууд мүн лэ үсөөн бэшэ үзэгдэдэг. Бичурын аймагай Бодонгууд нютагта, Иволгын аймагай «Мартын 8» колхоздо, мүн бэшэ тээшье клубууд гансал һайндэрнүүдэй болоходо гү, али киногой ерэхэдэ нээгдэдэг зантай. Малажалай олохон фермэнүүдтэхи улаан булангууд муугаар түхеэрэгдэһэн, таатай зохидоор заһабарилагдаагүй байрануудта байдаг. Мүн тэндэ культурна хэрэгсэлнүүд хомор байна.

БМАССР-эй Культурын министерство, нютагуудтахи партийна, советскэ органууд ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлгэдэ шухала үүргэтэй байһан культурын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие һайжаруулха тушаа хүсэд анхаралаа табинагүй. Саашадаа культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэриие эрид шууд һайжаруулха, удха түгэлдэр болгохо шухала.

Малшадта медицинскэ туһаламжа үзүүлхэ хэрэг эрид һайжаруулагдаха ёһотой. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздохи медицинскэ пунктые даагша нүхэр Мартынова гэгшын өөртөө даалгагдаһан хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандажа байһан тухай манай газетэдэ бэшэгдэһэн байгаа. Тэрэ хадаа холын гүүртэнүүд, отарануудта ошожо, малшадай дунда ариг сэбэр ажабайдал тухай хөөрэлдөө үнгэргэдэггүй байна. Зарим медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө өөһэдынгөө уялгада нимэрхүүгээр хандажа байһан ушарнууд мүн бусад нютагуудташье үзэгдэнэ.

Малажалай продуктнуудые ехэдхэхэ тушаа парти, правительствын табиһан зорилгые бодото дээрэнь шиидхэжэ байһан хүнүүд тушаа хамагай түрүүндэ шухала анхарал оролдолго гаргагдаха ёһотой. Тэдэнэрые хэрэгтэй бүхы юумэнүүдээрнь саг соогоо хангаха, культурна ажаһуудалтай болгохо шухала. Фермэ бүхэндэ заатагүй культбаза, үгы һаа даб дээрэ улаан буланшье эмхидхэхэ шухала. Тиин ойро шадарай гүүртэ, отарануудай малшадые эндэ суглуулжа уншалга, хөөрэлдөө эмхидхэхэ хэрэгтэй. Түбхын түрүүндэ малшан бүхэниие КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолтой гүнзэгыгөөр танилсуулха, тэрэниие бэелүүлгэдэ малажалай хүдэлмэрилэгшэдые бүгэдыень элсүүлхэ гээшэ колхозууд, МТС-үүдэй партийна организацинуудай уялгань мүн.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые халуунаар угтаһан бүхы ажалшадтай хамта манай малшадай үйлэдбэриин болон политическэ эдэбхи зориг улам бадарһан, социалистическэ мүрысөөн бүри хүсэтэйгөөр дэлгэрһэн байна. Партийна организацинуудай зорилгонь юуб гэхэдэ, ажалшадай дунда дэлгэрһэн энэ дэбжэлтые толгойлжо, партиин Центральна Комитедэй январска Пленумэй тогтоолоор табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тулада эрид шууд тэмсэхэ ябадал болоно.

КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум хүдөө нютагуудта ниитэ-политическэ хүдэлмэри эрид шууд һайжаруулхыень бүхы партийна, профсоюзна болон комсомольско организацинуудые уялгалһан байна. Ажалшан бүхэниие анхарал оролдолгоор хүреэлжэ, һайнаар хүдэлмэрилхэ ба культурнаар амархынь тулада тэдэниие таатай зохид ажаһуудалтай болгохо шухала.

Колхозууд гүрэндэ һү ехээр худалдадаг болобо

СМОЛЕНСК. (ТАСС). Сычевско, Вяземска, мүн бусад районуудай олохон колхозууд гүрэндэ һү ехээр худалдадаг болобо.

«Вперед» колхоз гүрэндэ һү тушааха һара бүриингөө түсэбые саг соонь дүүргэхэ зуураа, 13 тонно һү түсэбһөө гадуур тушааһан байна. Тус колхоз хоёр һара соо һү худалдажа, 15 мянган гүхэригэй нэмэлтэ олзо оруулаа. Хүдөө ажахын артель иимэ олзо оруулхадаа, колховнигуудтаа һара бүри аванс мүнгэ үгэхэ арга боломжотой болоо. Колхозниигуудай эдэбхи хэшээл дээшэлээ. Хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэри ехэ эмхитэйгээр хэгдэнэ.

Түрэл орон доторнай

Жэшээ болгон харуулхын тулада хэгдэһэн Москвагай барилганууд

Олон дабхар байрын гэрнүүдые барижа жэшээ болгон харуулхын тула Москвагай хэдэ хэдэн районуудта туршалгын участогууд байгуулагдаа. Тэдэ гэрнүүдэй ханануудынь томо блогуудаар, панельнүүд болон түмэр-бетонно бусад зүйлнүүдээр баригдаха юм. Тиимэ гэрнүүдые барихада хирпиисэ хэрэглэгдэхэгүй юм. Санитарно-техническэ эрхим түхеэрэлгэнүүд, электрогэрэлэй арматурнууд хэрэглэгдэхээр хараалагдана.

Новопесчаная үйлсэдэ, мүн столицын баруун урда районой шэнэ гэрнүүдые барихын тулада гурбаһаа табан тонно хүрэтэр шэгнүүртэй хирпиисээр хэгдэһэн томо блогуудые хэрэглэхээр шиидхэгдэбэ. Тиимэ блогууд Мосгоргүйсэдкомой барилгын материалнуудай промышленностиин управлениин туршалгын заводто бүтээгдээ.

Томо блогуудаар хэгдэһэн барилгын үнэнь хирпиисээр хэгдэһэн барилгада орходоо 10—15 процентээр химда байхаһаа гадна, хоёр дахин түргэнөөр баригдана. Барилга дээрэ хирпиисэ буталагдахаяа болёо.

Черемушкинско хирпиисын заводто энэ жэлдэ хирпиисээр томо блогууд бүтээгдэдэг болохонь. Жэл соо 250 мянган блогуудые бүтээхэ хүсэтэй шэнэ цех эндэ баригдажа байна.

(ТАСС).

Албахаагшад үйлэдбэри дээрэ ажалладаг болобо

НОВОСИБИРСК. (ТАСС). «Сибсельмаш» заводой зуу шахуу албахаагшад энэ жэлдэ үйлэдбэри дээрэ хүдэлмэрилхөөр ерээ. Тэдэнэрэй олонхинь шэнэ мэргэжэлые амжалтатайгаар шудална.

Табельщица байһан А. Дацук шлифовщица болоо. Нүхэр Дацук шэнэ мэргэжэлээ түргөөр шудалаад, үнгэрэгшэ һарада нормоёо 184 процент дүүргээ. Тэрэ урдань ажаллажа байһан газартаа орходоо эндэ хоёр дахин ехэ салин абадаг болоо. Нарядчица байһан Н. Ицкова фрезерно станогто хүдэлмэрилнэ. Нүхэр Ицкова үйлэдбэриингөө даалгабариие үдэр бүри үлүүлэн дүүргэжэ, урдань абадагтаа орходоо хоёр дахин ехэ салин абана. Урдань статистигуудаар ажаллаһан К. Бойцова, Н. Чуйкова гэгшэд мүнөө заводой түрүү хүдэлмэришэдэй тоодо оронхой.

Урдань захиргаанай аппарадта ажаллаһан олохон хүдэлмэрилэгшэд үйлэдбэриин мэргэжэлтэй болоод, юрэнхы эрдэмээ, мүн мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ зуураа, заочно болон үдэшын техникумүүдтэ, тэрэшэлэн дээдэ һургуулинуудта заочноор һурахаар бэлэдхэжэ байна.

Шухала захил болзорһоо урид дүүргэгдэбэ

КРАСНОЯРСК. (ТАСС). «Красноярсклес» гэжэ комбинат Казахстанай шэнэ газар дээрэ баригдажа байгаа түмэр замла хэрэглэгдэхэ шпалнуудые бүтээн гаргалгые эмхидхэхэ даалгабари энэ жэлэй эхеэр абаһан юм.

Энэ шухала захилые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн модо бэлэдхэгшэдэй дунда дэлгэрһэн байгаа. Модо болбосоруулха хүдэлмэри комбинадта бүрин механизацилагдаа.

Комбинадай коллектив нэгэдэхи кварталайнгаа даалгабариие болзорһоонь урид мартын 9-дэ дүүргээ. Түмэр зам барилгада 40 вагон шпал эльгээгдээ.

Ангуудые барилга

ЯКУТСК. (ТАСС). Үдэрэй ута боложо, дулааржа эхилхэдэ Яхадта ан бүри олоор баригдана. Хадалиг, эгээн хүйтэн Верхоянска районой ангуушад нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые республика соогоо хамагһаа түрүүлэн һара урид дүүргээ. Тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ хэрмэнэй, шандаганай, мүн бусад ангай арһа гүрэндэ түсэбһөө гадуур тушааажа байна. Мегино-Кангаласска, Тимптонско, Чурапчинска, Якутска болон бусад районуудай ангуушад кварталайнгаа түсэбые дүүргэхэ ойротоо. Агнууриин түсэбые болзорһоонь урид дүүргэлгэдэ агнуурида дурлагшад ехэ туһа хэнэ.

Республикын ой тайгата олохон районуудта ондатра барилга болзорһоо хахад һара урид эхилбэ.

Модо бэлэдхэлэй квартальна түсэбые заабол дүүргэхэ

Гээгдэлһээ юундэ гаранагүйб?

Сэлэнгын леспромхозой (директорынь нүхэр Поплевин) һүүлэй үедэ гээгдэлһээ гарахаяа болиһониинь олондо мэдээжэ. Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ үнгэрэгшэ жэлэйнь түсэб ойроодоол 70 гаран процент дүүргэгдэһэн байгаа.

Энэ жэлэй түрүүшын квартал дүүрэхэнь ойротобо. Гэбэшье, тус леспромхоз үнөөхи гээгдэлһээ гараагүй, хуушанайхяараал хүдэлмэрилжэ байһаар. Модо шэрэхэ түсэбынь мартын 15-най байдалаар 40 гаран процент дүүргэгдэнхэй. Иигэжэ тус леспромхоз орон доторнай үргэнөөр бодожо байһан шэнэ барилгануудта хэдэн зуун кубометр модо һара бүридэ дутуу үгэнэ.

Леспромхозой иимэ хангалтагүй хүдэлмэриин шалтагаан юуб гэхэдэ, бии байһан баян техникэ дүүрэн хүсөөрөө ашаглагданагүй, хүдэлмэришэдэй ажал хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ, модошодой дунда ниитэ-политическэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана, ажалай журам һула. Леспромхозой коллектив предприятияа гээгдэлһээн гаргаха дүүрэн аргатай юм. Эндэ нүүдэл электростанцинууд, тракторнууд, автомашинанууд дүүрэн бии. Теэд эдэ хүсэтэ техникын хангалтагүйгөөр ашаглагдадаг байһаниинь тон гэмшэлтэй. Сүүдхэ соо ойроодоол 100 гаран кубометр модон шэрэгдэдэг байна. Леспромхозой дирекци механизаторнуудайнгаа мэргэжэлые дээшэлүүлхэ эрилтэ табинагүй. Автомобиль, трактор дээрэ хүдэлмэрилхэ хүнүүд дуталдана. Энэ ушарһаа боложо техникэ тон муу шанартайгаар заһабарилагдана.

Леспромхоздо ажалай түрүүшүүл бии юм. Жэшээнь, тракторист Шоронов, модо таллуулагша Лазарев, токарь Шкорин болон бусад халаанайнгаа нормые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Гэхэтэй хамта, модо бэлэдхэлэй участогуудта эдэ түрүүшүүлэй дүй дүршэл дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Социалистическэ мүрысөөн эмхидхэгдэдэггүй байна.

Леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд гээгдэлһээ гарахын тулада ажалдаа эрид хубилалта хэжэ, эгээн түрүүн ажалай эмхидхэлые һайжаруулхын түлөө, социалистическэ мүрысөөндэ модошон бүхэниие эдэбхитэйгээр хабаадуулхын түлөө тэмсэхэ ёһотой.

Л. Старкова.

Хандагайнхид түрүүлнэ

—Манай леспромхозой модошод энэ жэлэй эхинһээ хойшо комбинадайнгаа дамжуулгын Улаан туг алдангүй барижа ябана. Саашадаашье тиимэ бэлэхэнээр алдахагүй байхабди,—гэжэ шофёр Е. Симонов һайрхуушагаар столоводо эдеэлжэ һууһан хэдэн шофёрнуудай дунда шангаар дуугарна.

—Дан ехээр бү хүхи, хандагатайнхидые түмэр замтай, гүйсэд механизацилагдаһан леспромхозойхид гэжэ мэдэнэ гүш?—гэжэ тэндэһээ нэгэн асууна.

—Табанжэлэй һүүлшын жэлдэ дамжуулгынгаа улаан тугые алдажа яашье болохогүй,—гэлдэһээр эдэ шофёрнууд газаашаа гаража, прицепнүүдые шагтагалһан автомашинануудта һуужа гүйлгэлдэн хараа далда ороно. Энэ хөөрэлдөөн Хандагайн леспромхозой доодо складта үдэрэй эдеэлэлгын үедэ болобо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Хандагайн модошод квартальна түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шангаар тэмсэжэ байна. Модо шэрэхэ квартальна түсэбынь мартын 10-най байдалаар 80 шахуу процент дүүргэгдэнхэй. Модо бэлэдхэлгын Нарин гэжэ пунктын коллектив январь, февраль һарануудта модо шэрэхэ даалгабаряа холо үлүүлэн дүүргээд, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана.

—Манай шофёрнууд модо шэрэлгэ дээрэ автомашинануудаа дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, ажалайнгаа бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ гэһэн гол зорилготойгоор хүдэлмэрилнэ. Шофёрнууд Симонов, Васильев, Холмогоров болон бусад һара бүриингөө нормые 170 — 180 процент дүүргэхэһээ гадна, горьтойхон горючи, түрхихэ материал арьбална. Тэдэнэрһээ мүн трактористнуудшье гээгдэнэгүй. Модо таллуулга дээрэ хүдэлмэрилдэг трактористнууд нүхэд Ятужас, Трифонов гэгшэд модонуудые гэшүүһэтэй зандань шэрэхэ шэнэ арга хэрэглэн, үдэр бүриингөө нормые 2 дахин дүүргэдэг болонхой,—гэжэ Наринай пунктын начальник нүхэр Бояк хөөрэнэ.

Автомашинануудта түргэнөөр модо ашаалха гээшэ ехэ удхашанартай. Тиимэһээ леспромхозой дээдэ складуудта модо ашаалга һайнаар эмхидхэгдэбэ. Автокранууд зүбөөр хэрэглэгдэнэ. Ажалай новаторнууд нүхэд Аюшеевэй, Новиковой хүтэлбэрилдэг ашаалагшадай бригаданууд ерэһэн машинануудые заахашье миин байлгангүй, түргөөр ашаална. Эдэ бригаданууд һара бүридэ даалгабаряа 150 процентһээ доошо бэшээр дүүргэнэ.

А. Григорьев.

Манай Эхэ ороной столица—Москвада

1905 ОНОЙ РЕВОЛЮЦИОННО СОБЫТИНУУДАЙ БОЛОҺОН ГАЗАРНУУДААР ЯБАЖА ХАРАЛГА

Ородой түрүүшын революциин 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, городой экскурсионно бюро Москвада 1905 оной революционно событинуудай болоһон газарнуудта автобусуудаар ба ябагаар ошожо харалга эмхидхэнэ.

Дурасхаалта газарнуудые харалга «Серп и Молот» гэжэ металлургическа заводой (урдань Гужоной завод байгаа) районһоо эхилнэ. Петербургда болоһон шуһата воскресениин событинуудта харюу болгон московско хүдэлмэришэдэй хэһэн түрүүшын стачкануудай нэгэниинь 1905 оной январьда эндэ хэгдэһэн байгаа. Эндэһээ экскурсионно автобус Н. Э. Бауманай нэрэмжэтэ Московско техническэ дээдэ училищиин байшан тээшэ ошоно. Революционно тэмсэлые хүтэлбэрилһэн РСДРП-гэй Московско комитет 1905 ондо эндэ зүблөө хэһэн юм. Энэ байшанһаа холо бэшэ газарта 1905 оной октябриин 18 (31)-да Коммунистическэ партиин элитэ ехэ ажал-ябуулагшадай нэгэн Н. Э. Баумаииие хаанай охранкын агент алаһан юм. Тэрэниие хүдөөлүүлгэ 300 мянган хүнэй хабаадалгатай демонстраци боложо, декабрьска зэбсэгтэ восстанида Москвагай пролетариадые бэлэдхэлгэдэ угаа ехэ үүргэ дүүргэбэ.

Саашаа экскурси Фидлерэй урдын реальна училищиин байһан байшан тээшэ шэглэн ошоно. Эндэ 1905 оной декабриин 5-да большевигүүдэй партийна конференци боложо, бүгэдэниитын забастовко хэхэ тухай, тэрэниие зэбсэгтэ восстани болгохо тухай асуудал тэрээн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн юм. Удаа тээнь автобус гурбан вокзалнуудай байдаг Комсомольская гэжэ талмайда гарана, тэндэ экскурсантнууд ородой түрүүшын революцида түмэрзамшадай хабаадалга тухай хөөрөө шагнана.

1905 декабрьска зэбсэгтэ восстаниин хэрэм героическа—Улаан Пресниие харалгаар экскурси дүүрэнэ.

МОСКОВСКО АЛДАРТА ШУЛУУША ДАРХАНАЙ 67 ГЭР

Алдарта шулууша дархан—новатор А. Н. Леонтьевой барилсаһан байрын гэрнүүд, һургуулинууд, клубууд, гостиницанууд, үхибүүдэй эмхи зургаанууд ба бусад байшангууд Москвагай олохон районуудта бии юм. Энэ хүн столицын барилганууд дээрэ 25 жэлэй туршада шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

А. Н. Леонтьев ханануудые хирпиисээр барихатаяа нэгэн доро тэдэниие керамическа плитануудаар нюурлан гоёохо шэнэ аргые түрүүшээр зохёожо, Москвагай барилганууд дээрэ хэрэглэбэ. Энэнэйнгээ түлөө А. Н. Леонтьев Сталинска шангай лауреадай үндэр дээдэ нэрэзэргэдэ хүртэһэн юм.

Мүнөө Александр Леонтьев Москвагай эхи табигша—Юрий Долгорукида памятнигай табигдаһан Советскэ талмай дээрэ байрын томо байшангай ханануудые бодхоожо байна. Энэ хадаа столицада алдарта шулууша дарханай барижа байһан 67-дохи гэр мүн.

РЕНТГЕНОВСКЭ ХҮСЭТЭ ТҮХЕЭРЭЛГЭ

«Мосрентген» завод үбшэн хүнүүдые шэнжэлхын тула «РУМ—5» гэжэ рентгеновскэ хүсэтэ түхеэрэлгэ бии болгоо. Улам ехээр нарижуулан һайжаруулагдаһан рентгеновскэ соргонууд тэрээндэ хэрэглэгдэбэ. Тэдэнэй хүдэлмэри автоматическа аргаар ябуулагдана.

Энэ жэлдэ тус заводто шэнэ аппарадууд олоор гаргагдажа эхилхэ юм.

СЛЕСАРЬ И. ПИРОВЭЙ 50 ДУРАДХАЛНУУД

«Серп и Молот» заводой хүндэлэлэй доскада лентопрокатна цехын слесарь Иван Пировэй фото-зураг хадагдаба. Тэрэ хадаа энэ предприяти дээрэ 20 жэл шахуу хүдэлмэрилжэ байна. Энэ үе соо уралан нарижуулгын 50 дурадхал оруулаа.

Минии һүүлшын 3 һарын туршада нүхэр Пиров цехын 5 участок дээрэ үйлэдбэриин технологиие нарижуулан һайжаруулба. Жэшээлхэдэ, жэбэрдэггүй лентые угаахын тула цех соо удаан сагта һэсы хэрэглэгдэжэ байгаа. Нүхэр Пиров энэ үнэтэй материалые жииргэй рогожоор һэлгэхэ гэжэ дурадхаба. Энэ шэнэ арга жэл соо 10 мянга гаран түхэриг алмана. Лентын газаа талын шанар һайжаруулагдажа байна.

Лентые түргөөр хатаахын тула В. Пировэй зохёоһон камера һаяхан лентопрокатно цех соо табигдаба. Тэрэ хадаа лентэ угаалгые 1,5 дахин түргэдхэхэ арга олгобо.

ТЕАТРАЛЬНА СОБЫТИНУУДАЙ ТҮҮХЭ

—1902 онһоо 1917 он хүрэтэр Белоруссиин городуудай сценэ дээрэ М. Горькиин ямар пьесэнүүд табигдааб?

—Искусствода типическэ байлгын асуудалнуудые харуулһан советскэ авторнуудай номууд болон статьянуудай список эльгээгыт.

Бүхэроссийска театральна обществын библиографическа кабинет иимэ асуудалнууд ба эрилтэнүүдые үдэр бүри абана. Театрын асуудалнуудаар (гол түлэб—ородой классическа ба мүнөө үеын) тон ехэ картотекэ эндэ суглуулагдаа. Газетэ, журналнуудһаа хайшалжа абаһан зүйлнүүдтэй 600 гаран зузаан дэбтэр ба 1300 мянга үлүүтэй карточка бии. Кабинедэй сотрудниигуудтай нюураараа уулзан, телефоноор хөөрэлдэжэ, бэшэг эльгээжэ, Советскэ Союзай ямаршье театр тухай драматургнуудай, актёрнуудай, режиссёрнуудай творческо ажал-ябуулга тухай мэдээ абаха, ямаршье пьесын табигдаһан үдэрые тодорхойлхо, сценическэ искусствын элдэб янзын асуудалнуудаар литературын гүйсэд список абаха аргатай байна.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Коммунистнуудай үүсхэлтэ ажал

Үбэлжэлгын эхилхын урда тээ бидэ малажалайнгаа фермэнүүд, отаранууд болон гүүртэнүүдые даагшадай заримыень һэлгэжэ, тэдэнэй орондо ажал хэрэгээ һайса мэдэхэ ондоо хүнүүдые табяа һэмди. Жэшээлхэдэ, хонинной фермэ дээрэ ажалай эмхидхэл тон һуладаад, хүдэлмэриинь муугаар ябажа байхада ноябрь һарын эхеэр парторганизациин дурадхалаар коммунист Ц. Будаев ОТФ-е даагшаар томилогдоһон юм. Тэрэшэлэн 3 коммунистнуудһаа бүридэһэн партийна группа тэндэ эмхидхэгдэһэн байгаа.

Тэрэ сагһаа хойшо хониноймнай фермэ дээрэ нэгэшье хонин гарзалаагүй. Партгруппын үүсхэлээр хонишодой дунда социалистическэ мүрысөөн үргэнөөр эмхидхэгдээ. Хонишон бүхэн ажалдаа мүнөө харюусалгатайгаар хандана, үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ. Хэрбээ фермэ дээрэ али нэгэн дутуу дунданудай ушараа һаа, партгруппа тэдэниие усадхаха хэмжээ дары абадаг юм.

Хонишодой дунда ажалай эмхидхэлэй һайнаар табигдаһан дээрэһээ 600 гаран хурьгад нэгэшье хоролтогүйгөөр абтаад, кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэжэ байна. Хонишон бүхэндэ даалгагдаһан 120 эхэ хонидой 70—80-ниинь мүнөө хурьгалаад байна. Шэнэ түлнүүдэй олонхинь нарин ба нарибтар ноохотой юм.

Мүн һүнэй-товарна фермэ дээрэ партийна группа эмхидхэгдэнхэй. Эндэ хүдэлмэрилдэг коммунистнууд үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэхын түлөө оролдолго гаргажа, бусадта жэшээ харуулна, колхозой парторганизациин эрхим агитаторнууд гэжэ тоологдоно. Коммунистнууд Дулзыт Доржиева, Намжилма Самажапова гэгшэд тугалнуудые түлигдэдэггүй байрада, эхэгүйгөөр тэнжээхэ аргые эгээн түрүүлэн хэрэглэжэ, бусад һаалишадтаа жэшээ харуулаа. Мүнөө манай колхозой бүхы һаалишад шэнэ түлнүүдээ түлигдэдэггүй байрада түлжүүлжэ байна.

Малай харууһалгые ба бэлшээлгые һайжаруулжа, һү ехээр һааха зорилго манай һаалишад урдаа табинхай. Нүхэд Самажапова, Доржиева гэгшэдэй жэшээгээр фермэдэхи бүхы һаалишад 1955 ондо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриин 1000 литр һү һааха уялга абанхай.

—Малаа улам һайнаар бэлшээхэб, — гэжэ үхэршэн коммунист Содном Норбоев хөөрэнэ.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай партиин Центральна Комитедэй январска Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө колхозоймнай малшадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдажа байна. Парторганизациин 12 агитатор, тэдэнэй тоодо 2 лектор, 2 элидхэлшэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа парти, правительствын табиһан зорилгонуудые, КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые, СССР-эй Верховно Соведэй II сессиин шиидхэбэринүүдые колхознигуудта ойлгуулдаг юм. Бидэ тэдэнэй хүдэлмэридэ саг үргэлжэ туһалнабди, семинарнууд үнгэргэгдэнэ.

Мүнөө манай колхоздо малай тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень ехэдхэхэ тушаа бодото хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Энээнэй ёһоор колхознай ойрын жэлнүүдтэ малай типовой шэнэ байрануудтай болохо юм. Тэрэшэлэн малдаа элбэг хүрэхэ тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудал шиидхэгдэхэ байна. Тиин энэ жэлһээ эхилжэ, малда эгээн шэмэтэ тэжээл болодог кукуруза тарижа эхилхэмнай.

Эдэ бүхы зорилгонуудые бэелүүлхын тула колхозой парторганизациин ба правлениин зүгһөө нилээд ехэ хүдэлмэри ябуулагдажа байна. Тэрэшэлэн манай колхозые шефтээ абаһан «Заготзерногой» Суулгын пунктын коллектив манда ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Энэ коллективэй үүсхэлээр 200 гаран кубометр барилгын шулуун бэлдэгдээ.

Малайнгаа үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, ашаг шэмыень урданайхида орходоо нилээд ехэ болгожо, гүрэндөө мяха, тоһо, ноохо, үндэгэ ба бусад продуктнуудые бүри ехээр үгэхэмнай найдамтай. Эдэ зорилгонуудые бэелүүлхэ арга боломжо манай колхоздо бии.

Н. Азаргаев, Мухаршэбэрэй аймагай, Суулгын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь.

Республикын МТС-үүдтэ тракторнуудые заһабарилгын ябаса тухай 1955 оной мартын 10-най мэдээн

МТС-үүд	Түсэбэй дү рігэтэ процентээр
Иволгын	102,1
Бичурын	100,0
Кабанскын	100,0
Суулгын	100,0
Эгэтын	100,0
Темлюйскэ	100,0
Жиримскэ	100,0
Кяхтын	100,0
Үдын	100,0
Закаменай	100,0
Саянтын	96,3
Тарбагатайн	94,0
Үшөөтэйн	93,9
Ехэ-Куналейн	93,8
Курбын	93,7
Сүхын	92,7
Цагаан-Усанай	90,7
Ехэ-Кударын	90,0
Сэлэнгын	38,6
Ново-Брянска	38,5
Селендумын	36,7
Бага-Куналейн	85,7
Хэжэнгын	85,5
Баргажанай	84,9
Сосновско	84,8
Окино-Ключевскойн	84,5
Итанцын	84,4
Хориин	83,3
Түнхэнэй	81,8
Хонхолойн	80,2
Погранична	80,0
Кыренэй	78,4
Хамнигадайн	74,4
Гашейн	72,7
Чесанын	71,9
Торинн	70,7
Куйтунска	70,2
Бургалтайн	70,2

—о—

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭНДЭ" БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

„Лекторнууд олоншье һаа, лекцинүүд болоногүй"

Иимэ гаршагтайгаар манай газетын январиин 18-най номерто толилогдоһон статья соо Яруунын аймаг дотор лекционно пропаганда муугаар эмхидхэгдэнхэй, хүдөөгэй лекторскэ нэгэдэлэй гэшүүд аймагай ажалшадта лекци үсөөн уншана гэжэ тэмдэглэгдэһэн юм.

Статья соо заагдаһан баримтанууд булта зүб байба. Эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар партиин Яруунын айкомой зүгһөө зохихо хэмжээ абтаба. Тус статья КПСС-эй айкомой бюрогой заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, лекторскэ нэгэдэлнүүдэй зүблөө үнгэргэхэ гэжэ партиин айкомой пропаганда ба агитациин, аймсоведэй гүйсэдкомой культурын таһагуудта дурадхагдаба.

Мүн тус статья Комсомольско, Витимскэ лекторнүүдэй зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, зохихо хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Мүнөө аймаг дотор лекционно пропаганда һайжаржа байна гэжэ КПСС-эй Яруунын айкомой секретарь нүхэр Доржиев манай редакцида мэдээсэбэ.

Выставкэдэ хабаадагшад үнэтэ шангуудта хүртөө

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкэ 1954 онойнгоо хүдэлмэриие дүүргээ. Гурбан һара үлүүтэй саг соо 8 миллион шахуу хүн выставкые хараһан байна. Выставкэдэ хариин 54 гүрэнһөө делегацинууд ерэжэ, 900 гаран хүн тэрэниие хараа.

Хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкые эрдэмтэд, Социалистическэ Ажалай Геройнууд, үндэр ургасын мастернууд, ороной солото малшад, колхознигууд, МТС-үүд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын үйлэдбэриин новаторнууд, партийна, советскэ организацинуудай түлөөлэгшэд хараа. Выставкэ харагшад манай ороной солото хүнүүдэй, эрдэмтэдэй, хүдөө ажахын үйлэдбэриин новаторнуудай дүй дүршэлые, туйлаһан амжалтануудые ехээр һонирхоно. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин олон түрүүшүүл, эрдэмтэд выставкэ харагшадта лекцинүүд болон элидхэлнүүдые уншаа. Имагтал лекцинүүд 3.600 дахин уншагдаһан, 30 мянга гаран хөөрэлдөөнүүд болон консультацинууд үнгэргэгдэһэн, 20 павильонууд соо олон зоной хабаадалгатай 2227 уулзалганууд болоһон байна. Выставкэдэ хабаадагшадта колхозно эрдэмтэ Терентий Мальцев, суута гахайшан Александра Люскова, Украинын Старобещевскэ МТС-эй тракторна бригадын суута бригадир Паша Ангелина болон бусад лекцинүүдые уншаа.

Выставкэдэ болоһон уулзалганууд дээрэ хүдөө ажахын культурануудай баян ургаса яажа ургуулдаг, малһаа ашаг шэмэ ехээр яажа абадаг дүй дүршэл тухайгаа түрүүшүүл хөөрэлдөө. Выставкэдэ хабаадагшадта мүн БМАССР-эй солото хүнүүд өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэжэ үгэһэн байна. Жэшээлхэдэ, даажа байһан 10 үнеэдэйнгээ тус бүриһөө жэл соо дунда зэргээр 4976 литр һү һааһан Бурят-Монголой зооветинститудай һуралсалай-туршалгын ажахын һаалишан Зинаида Георгиевна Максимова хайшан гэжэ үнеэдһээ һү ехээр һаадаг тухайгаа выставкэдэ хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө. Үнеэдэй һү үгэлгые дээшэлүүлхэ талаар һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө нүхэр Максимовае выставкын Главна комитет бага алтан медаляар, сарбуугай часыгаар шагнаа. Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой тарянажалай бригадын бригадир, Социалистическэ Ажалай Герой Серпион Кириллович Киселёв хүдөө ажахын түрүүшүүлтэй уулзаха зуураа, хоёр жэл удаагаар 80 гектар шэниисын талмай дээрэһээ дунда зэргээр га бүриин 19,3 центнер, 30 гектар овёсой талмай дээрэһээ га бүриин 22 центнер ургаса ямар аргаар ургуулһан тухайгаа хөөрэжэ үгөө. Һайн амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Киселёв бага алтан медаляар, радиоприёмнигоор шагнагдаа. Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ Дагба Доржиевич Очиров выставкэдэ хабаадагшадта хэдэн дахин лекци уншаһан, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэһэн байна. Колхозойнгоо малшадай малажалһаа ашаг шэмэ яагаад ехээр абадаг тухайнь тэрэ хөөрэжэ үгэһэн байгаа. Тэрэнэй олон жэлдэ хүтэлбэрилжэ байһан колхоз һүүлэй хоёр жэлдэ эхэ тахяа бүхэнһөө жэл соо дунда зэргээр 111 үндэгэ, тарялангай 100 гектар бүридэ 1047 үндэгэ абаһан, 1,1 центнер ноохо хайшалһан, үнеэн бүриһөө 2334 килограмм һү һааһан, 100 үнеэд болон түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжадһаа 95 тугал абажа, зургаан һаратай болоторонь сүүдхэ бүридэ тус бүриинь амидын шэгнүүрые 664 граммаар нэмээһэн байна. Малажал хүгжөөхэ талаар һайн амжалта туйлаһанайнь түлөө хүдөө ажахын Бүхэсоюзна выставкын Главна комитет тус колхозые II-дохи шатын дипломоор, ашаанай автомашинаар шагнаа. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Д. Очиров ехэ алтан медаляар, велосипедээр шагнагдаа.

Выставкын Главна комитет республикын 16 ажахын нэгэндэнь I-дэхи шатын диплом, 9-дэнь II-дохи шатын диплом, 6-ень бусад шангуудаар шагнаа.

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз I-дэхи шатын дипломоор ба нэгэ хүнгэн, нэгэ ашаанай автомашинаар шагнагдаһан байна. Энэ колхоз һүүлэй хоёр жэл соо үнеэн бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 2.115 килограмм һү һааһан, 100 үнеэд болон түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжадһаа 96,5 тугал абажа, 6 һаратай болоторынь тэдэнэйнгээ тус бүриин амидын шэгнүүрые сүүдхэдэ дунда зэргээр 815 граммаар нэмээжэ байһан, 15.919 хонидтой байгаад, тарялангай 100 гектар бүридэ 0,8 центнер ноохо хайшалһан, 540 гектар талмайн га бүриһөө дунда зэргээр 15—16 центнер овёсой ургаса хуряаһан байна. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Ж. Б. Ванкеев ехэ алтан медаляар, сарбуугай часыгаар шагнагдаһан, 3 эрхим түрүүшүүл шангуудые абаһан байна.

Һүүлэй хоёр жэл соо эхэ гахай бүриһөө жэлдээ дунда зэргээр 18,9 поршоонхо, тарялангай 100 гектар бүридэ 2600 үндэгэ, 0,94 центнер ноохо хайшалһанай түлөө Байкало-Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз II-дохи шатын дипломоор, ашаанай автомашинаар шагнагдаа. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Т. Д. Сычев бага алтан медаляар, радиоприёмнигоор шагнагдаһан, колхозой 3 түрүүшүүл бусад шангуудые абаһан байна.

Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз II-дохи шатын дипломоор, ашаанай автомашинаар шагнагдаа. Энэ колхоз һүүлэй хоёр жэл соо тарялангай 100 гектар бүридэ жэл соо дунда зэргээр 0,44 центнер ноохо абаа, 100 үнеэд болон түрүүшынхеэ тугаллаһан гунжадһаа 95,6 тугал абаад, 6 һаратай болоторынь тус бүриинь амидын шэгнүүрые сүүдхэ бүри 661 граммаар нэмээжэ байгаа. Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. С. Мункожапов бага алтан медаляар, велосипедээр, эрхим һаалишан Я. Б. Лумбунова [...] мүнгэн медаляар, сарбуугай час[...]гаар шагнагдаа. Энэ һаалишан һү[...]лэй хоёр жэл соо 12 үнеэ даажа ба[...]гаад, жэлдээ үнеэн бүриһөө ду[...] зэргээр 2.987,5 килограмм һү һа[...]һан байна.

Түнхэнэй аймагай 17 партсъезд[...] нэрэмжэтэ колхоз II-дохи шаг[...] дипломоор, ашаанай автомаши[...] шагнагдаа. Энэ колхоз һүүлэй хо[...] жэл соо 220 гектар хабарай шэн[...]сын талмай дээрэһээ га [...] риһөө дунда зэргээр 16,8 центнер [...]гаса хуряаһан, 100 гүүн бүхэн[...] 85 унага абаһан, тарялангай [...] гектар бүридэ 0,33 центнер ноо[...] хайшалһан байна. Колхозой түр[...]лэгшэ нүхэр Б. С. Барбаков бага а[...]тан медаляар, радиоприёмниго[...] колхозой хоёр түрүүшүүл бу[...] шангуудаар шагнагдаа.

Байкало-Кударын аймагай Во[...]шиловай нэрэмжэтэ, Торинн аймаг[...] Маленковой нэрэмжэтэ, Тарбагат[...] аймагай Хрущевой нэрэмжэтэ, [...]дын аймагай Доржи Банзаровай [...]рэмжэтэ, Кударын аймагай Моло[...]вой нэрэмжэтэ, Байкало-Кудар[...] аймагай Калининай нэрэмжэтэ, Б[...]гажанай аймагай Кировэй нэрэм[...]тэ, Курумканай аймагай Калинин[...] нэрэмжэтэ, Байкало-Кударын ай[...]гай Ждановай нэрэмжэтэ колхоз[...] Үшөөтэйн МТС мүн горьтой а[...]жалтануудые туйлаһанай түлөө д[...]ломуудаар шагнагдаһан, үнэтэ ш[...]гуудта хүртэһэн байна.

Малай ашаг шэмэ ба хүдөө ажа[...] культурануудай ургаса дээшэлүү[...] талаар эрхим һайн амжалта туй[...]һанайнь түлөө выставкын Главна [...]митет манай республикын хү[...] ажахын түрүүшүүлэй эрхимэй эр[...] мүүдтэ—3 ехэ алтан медаль, 10 б[...] алтан медаль, 26 ехэ мүнгэн меда[...] 71 бага мүнгэн медаль, 4 мотоц[...] 6 велосипед, оёдолой 6 машина, [...] радиоприёмник, 21 сарбуугай ча[...] шагнал болгон үгөө.

Сэлэнгын аймагай Карл Маркс[...] нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Д[...]горжап Доржиевна Цырендоржи[...] ехэ алтан медаляар, оёдолой ма[...]наар, Түнхэнэй МТС-эй участк[...] механик Лажан Сыденович Бар[...]ков бага алтан медаляар, мотоц[...]лаар, мүн энэ МТС-эй трактор[...] бригадын бригадир Георгий Ин[...]кентьевич Сороковиков бага ал[...] медаляар, мотоциклаар, Байкало-[...]дарын гүрэнэй ондатрова ажахын [...] нуурниие эрхилэгшэ Владимир Ни[...]тич Вампилов бага алтан медал[...] радиоприёмнигоор, Сэлэнгын ай[...]гай Сталинай нэрэмжэтэ колхо[...] һаалишан Цыбикжит Жамбал[...] бага алтан медаляар шагнагда[...]

1955 оной хүдөө ажахын Бү[...]союзна выставкэдэ хабаадаха [...] олохын түлөө республикын колхо[...] таряашад ба механизаторну[...] КПСС-эй ЦК-гэй январска Пле[...]мэй тогтоолоор хүдөө ажахын ур[...] табигдаһан зорилгонуудые амжал[...]тайгаар бэелүүлхэ ёһотой.

М. Хахалова, ВСХВ-[...] Эмхидхэлэй управлен[...] Дальна Востогой зон[...] ахалагша мэргэжэлтэ[...]

Агитаторнуудай семинар үнгэргэгдэнэ

Байгал далайн «Святой Нос» гэжэ хахад арал дээрэ загаһашадай Курбулик тосхон бии юм. Тус тосхондохи загаһанай комбинадта арбан табан агитаторнууд-эдэбхитэдһээ бүридэһэн агитколлектив хүдэлмэрилнэ. Энээниие партиин гэшүүн, дүй дүршэл ехэтэй нүхэр В. П. Самойлов хүтэлбэрилнэ. Эндэ агитаторнуудай неделидээ нэгэ дахин заатагүй семинар үнгэргэгдэдэг ба лекци, элидхэлнүүд уншагдадаг байна. Һаяхан болоһон семинар дээрэ Советскэ Союзай гадаадын ба дотоодын политика тухай лекци агитаторнууд шагнаа. Тус лекциие Усть-Баргажанай дунда һургуулиин директор нүхэр К. М. Шелковников уншаһан байна.

Агитаторнууд М. Стерлягова, А. Картушин, Н. Чирков, М. Раева, З. Аюшеева гэгшэд загаһашадай дунда агитационно-ниитын хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар ябуулна. Илангаяа агитаторнууд үдэшэндөө, хүдэлмэриин һүүлээр загаһашадтайгаа уулзажа, шэнэ газетэнүүд, журналнуудые уншадаг юм.

Мүнөө КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй түүхэтэ тогтоолтой агитаторнууд загаһашадаа танилсуулжа, тэдэнэй зорилгонууд тухай хэлэжэ үгэнэ.

И. Этингов.

Табадахи табанжэлэй түрүүшүүл

Машинист

☆ ☆ (ОЧЕРК) ☆ ☆ ☆

Арюухан далайн аглаг тунгалаг, эрьеэр аянай хүсэтэ паровоз аахилан зүдхэнэ. Баглагар сагаан утаа бааюулан, бушуу түргэнөөр ябаха зуураа, бүдүүн шангаар хуугайлжа, байса үндэр хада уулын хаяа хормойе зэдэлүүлнэ.

Тэрэниие жолоодожо ябаһан тэбхэр сагаан шарайтай залуу хүнэй бүхы анхаралань зам харгы тээшээ хандаанхай. Хайшан гээд лэ аян замаа аятай зохидоор үнгэргэхэб, абажа ябаһан ашаагаа саг болзор соонь хүрэхэ газартань хүргэхэб гэһэн һанал эрмэлзэлгэ тэрэнэй зосоое эзэлнэ.

Теэд энэ Байгал шадарай тойруу, хотир бэтир харгыгаар ябахада ехэхэн бэрхэшээлтэй юм. Илангаяа, һалхи бордоһотой, саһа ехэтэй жэлнүүдтэ машинистын аян замда ехэхэн бэрхэшээлнүүд тохёолдодог. Сибириин шэмэрүүн хүйтэн уларилда дадашаһан шэрэм шэнги хатуу, булад шэнги бата зоригтой манай түмэрзамшад ямаршье хүшэр хүндэ байдалые гаталан гарадаг заншалтай.

Тэдэнэй нэгэниинь болохо, Улан-Удын депогой алдарта машинист Базар Надмитов эндэхи Байгал шадарай харгы замые һайса мэдэхэ болобошье, байха анхаралаа ямаршье рейсдэ, холын ойрыншье һаа, ходо табижа, ээлжээтэ даалгабаряа эрхим һайнаар дүүргэхын түлөө оролдодог.

Мүнөөшье, хэдэн арбаад платформонуудта арадай ажахыда шухала хэрэгтэй олон тонно ашаа тээгээд, хүрэхэ газартань хүргэжэ ябахадаа, тэрэнэй хүсэл зоригонь харгы замдаа хандуулагданхай. «Тон лэ нарин нягтаар ябажа, найдагдаһан даалгабаряа дүүргэхэ ёһотойбди»—гэжэ Базар Надмитович зүбөөр хөөрэдэг. Хэнэйшье мэдэхээр машинистын уялга гээшэ тон харюусалгатай ба хүндэтэйшье хэрэг мүн.

Ужам Сибириин ута үргэн харгыгаар хүсэ ехэтэ паровозой хүсэ шадалынь мэдэжэ, шадамар бэрхээр жолоодон ябуулха, дүй дүршэл ехэтэй машинистнуудай тоо улам олошорно. Тэдэнэй дунда, алдарта түмэрзамшадай бүлэ соо Базар Надмитович Надмитов түрүү зэргэдэ ябалсана.

* * *

1941 оной намарай нэгэ үглөөгүүр, арадаа сүүмхэ үргэлһэн, арбан долоо үшөө хүрөөдүй нэгэ хүбүүн Улан-Удын депогой начальнигай үүдые татажа ороһон юм. —Хаанаһаа ерээбта?—гэжэ асуухада тэрэ хүбүүн нигэжэ хэлээ һэн:

—Хүдөөһөө ябанаб. Хоёр аханараа дайнда мордуулаад, өөрөөшье ошохо дуратай аад, наһа бага гэжэ гологдоод, бусаха баатай болобоб. Теэд танай деподо хүдэлмэришэн боложо хүдэлхэ ехэ дуратай һэм.

Депогой начальник тэрэ хүбүүнэй хурса хорон шарайе хэдэн дахин анхаран хараһанайнгаа һүүлээр «абаха» гэһэн шиидхэбэри гүйлта дээрэнь бэшэжэ үгөө һэн. Тэрээнһээ хойшо, залуу бурят хүбүүн Базар Надмитовай зол жаргалай хубида бүриншье үргэн зам нээгдэһэн байна. Анхан, юрын хара хүдэлмэришэнөөр, ашаа тээгшээр, токариин туһалагшаар хүдэлмэрилжэ захалһан юм.

«Хүлэг болохо унаганһаа, хүн болохо багаһаа» гэжэ үнэн лэ юм даа. Түрүүшынгээ үдэрнүүдһээ эхилээд залуу хүдэлмэришэн Базар Надмитов ажалдаа абьяастай, дорюун шадамар байһанаа харуулаа һэн. Хүдэлмэри гэхэдэ хойшоо харахагүй, хүнэй үгөөр, хэлэһэн юумые саг соонь хээд, бүтээгээд байхадань, хуушанай хүдэлмэришэд тэрэниие ехээр анхардаг байгаа. Өөһэдынгөө хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ хүн болгожо хүмүүжүүлжэ абаһандань нүхэр Надмитов депогой хүдэлмэришэдые хододоо халуунаар һанажа ябадаг.

Жэл тухай хүдэлмэрилһэнэйнгөө һүүлээр, залуухан Базар ФЗО-гэй һургуулида эльгээгдээ һэн. Тэндэ һуралсахадаа эгээл журамтай, эрхим һурагшадай нэгэниинь гэгдэдэг байгаа. Багшанарай хэлэһэн, һургаһан юумыень ойлгожо абахын түлөө комсомолец Базар Надмитов бүхы анхаралаа табидаг һэн. Тиимэшье хадаа энэ һургуулиие эрхим сэгнэлтэтэйгээр дүүргэжэ гараад, паровозно бригадада кочегараар томилогдоһон байгаа. Теэд гансаханшье Базар Надмитов бэшэ, олохон суута машинистнууд өөһэдынгөө ажалай замые кочегараар гү, али юрын хара хүдэлмэришэнөөр эхилһэн байха юм. Саашанхи зам харгы, зол жаргал, ажалай амжалта, алдар нэрэ—өөрэһөө дулдыдадаг. Юушье һаа, Базар Надмитов түмэрзамшадай нэгэн боложо, тэдэнэй хара шинелиие үмдэлсэхэ, тэдэнэй бүлэ соо ябалсаха хүсэл һаналаа бэелүүлһэн байна.

«Одоошье паровоздо һуугаад, машинистын дэргэдэ, али нэгэн аян замда мордолсохо болоо бэзээб» — гэжэ һанахадаа, тэрэнэй зосоо барагдашагүй баярай охёор халин байгша һэн. Теэд, залуу ябахадашье жэгтэйл юм даа. Ямаршье хүшэр хүндэ хүдэлмэри шинии шамбай бүдүүн гараар хэгдэжэ, шадахагүй юумэн шадагдажа, шадал хүсэшни улам эршэдэжэ байха.

Паровозно бригадада кочегар хадаа угаа ехэ үүргые дүүргэдэг юм. Тэрэнэй шадамар, шанартай һайн ажалһаа бригадын бүхы хүдэлмэри дулдыдадаг. Паровозой хүсэ, тэрэнэй ябаса түлишэһөө болодог байна. Хэн тэрэниие эсэшэгүй ажалаараа ханганаб? Кочегар!

* * *

Ингэжэ хэдэн жэлэй хугасаада Базар Надмитов кочегараар ябаһанаа, жэшээтэ һайн ажалайнгаа түлөө, машинистын туһалагшаар дэбжүүлэгдэһэн юм. Һайн туһалагша гээшэ машинистын баруун гарһаань өөрэгүй гэжэ тоологдодог.

Улан-Удын депогой үнинэй ба алдарта машинистнууд Асеев, Ягодин, Елисафенко ба бусад нүхэр Надмитовтай нэгэнтэ бэшэ сугтаа, нэгэ бригадада хүдэлмэрилдэг байһан юм. Имагтал тэдэнэй туһаламжаар, тэдэнэй халуун анхарал доро ябажа Базар Надмитович дүй дүршэлтэй ба мэргэжэлтэй болоһон байна.

Мүнөө инструктор-машинист нүхэр Асеев ингэжэ хэлэдэг:—Базар Надмитовые үнинэй мэдэхэб. Ажал хүдэлмэриһөө сухаридаггүй, ямаршье бэрхэшээлые дабаха хүн даа. Тиимэшье хадаа, иимэ гайхамшагта гэрэлтэ замаар урагшаа дабшажа, ургажа ябана. Ямар орондо, юрын үгытэй таряашанай хүбүүн хара хүдэлмэришэн байһанаа, кочегар, машинистын туһалагша, машинист болохо гээшэб! Имагтал манай социалистическэ Эхэ орондо иимэ зол жаргалай зам хүн бүхэнэй урда үргэнөөр дэлгэрэнхэй бэшэ аал!

Базар Надмитовай эсэгэ эхэ хоёр Сэлэнгын аймагай Селендумын сомоной Харууха нютагай үгытэй малша бурядууд байһан юм. Тэрэнэй эсэгэ паровоз харахаһаа байтагай, абяаеншье дуулангүй, гушаад оной үедэ наһа барашоо бэлэй. Хари, Базарай буурал сагаан эжынь хүбүүнэйнгээ паровоз жолоодожо, машинист нэрээзэргэтэй болоод байһыень хараха үзэхэ хуби золтой байгаа ха.

...1950 оной зулгы һайхан зунай нэгэ үдэшэлэн. Селендумын станци... Улан-Удэһээ Наушки ошохо поезд ерэбэ. Хүн зон олон... Хүбэн сагаан утаа бааюулһан хүрэн хара паровозой машинистын сонхоһоо Базар Надмитов хүн зон тээшэ хаража, танил тала, түрэл ойро нүхэдөө бэдэрнэ. Тэрэниие таниха мэдэхэ хүбүүд, басагад «Базарнай ерээ, машинист болоо!»—гэлдэн хүхирэлдэнэ. Станциин байшангай табсан дээрэ тамхяа татажа, нара ягаажа һууһан хүгшэдэй нэгэниинь, хажуудаа байһан нэгэ хүгшэндэ хандажа:

—Тэрэ тэбхэр сагаан шарайтай машинист хүбүүн танай Базар шэнги яагаа адлихан юм,—гээд хэлэхэдэнь Базарай эжы тэбдэһэн янзатайгаар шэртэн хаража, танижа ядан:

—Үгы нээрээшье, миниин Базар бэшэ аал даа,—гээд һууриһаа бодоно.

Энэ үедэ Базар өөрынгөө инаг хайрата буурал сагаан эжые холоһоо танижа, поездһоо буугаад түргэн дэргэдэнь ерэнэ.

— Базарни, машинист болобо гээшэ гүш, хүбүүмни—гэхэһээ ондоо юушье хэлэжэ шадангүй баярлаһандаа хоёр нюдэнһөө монсогор дулаахан нёлбоһо гоожуулан байгаа һэн.

—Һаяар ерэхэб. Машинистын һургуули дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр үшөө амаралтада гараадүй ябанаб. Үрмэ зөөхэйгөө ехээр бэлдээд байгаарай,—гэжэ урихан зөөлэхэнөөр хэлээд, эжынгээ сагаан болошоһон толгой хэдэн дахин эльбээд, паровозойнгоо дэргэдэ ошожо, саашаа ябаха гэһэн тэмдэг үгэбэ.

Машинистын сонходо энеэбхилэн байһан Базарай дулаахан илдам шарайе хаража байхадаа, тэрэнэй нүхэд, тэрэнэй хүгшэн эжы «манай Базар!»—гэлдэн омогорхолдожо, баяртай хүхюунууд байгаа бэлэй.

Хонгёо шанга абяа зэдэлүү[...] холо ошожо ябаһан тэрэ поезд[...] хойноһоо хараад байһан Базар[...] эжы баярай үргэн далайгаар ха[...]жа, нюдэнэйнгөө тогтожо ядаж[...] нёлбоһые толгойнгоо сагаан пуз[...]даар аршан, аршан байгаа һэн. «[...] боложо хүлэг дээрээ һуубал да[...] гэжэ һанаандаа баясанги гэр [...] шээ гэшхэлхэдэнь тэрээгүүр ябаһ[...] ухибүүд «энэ Базарай эжы, ма[...]нистын эжы»—гэлдэн омог сог[...] нууд урда хойгууранһ гүйлдөө һэ[...]

* * *

Тэрэ гэһээр табан жэл үнгэр[...] Мүнөө 1955 он. Базар Надмитов [...] Улан-Удын депогой суута машини[...]нуудай нэгэн, ажалай новатор.

Табадахи табанжэлэй түсэб[...] болзорһоонь урид дүүргэхын тү[...] дэлгэрһэн социалистическэ мүр[...] сөөндэ Базар Надмитович Надм[...] түрүү зэргэдэ ябалсана. Ху[...] ашаанай составуудые холын [...] замда абаашаха, хэдэн зуугаад [...]лометртэ уһа абангүйгөөр поез[...] ябуулха гэхэ мэтын түрүү арга [...] тодуудые тэрэ һайнаар шудал[...] Машинистаар хүдэлжэ эхилһэ[...] хойшо Базар Надмитович [...] даалгабаринуудые нэрэтэй түрү[...]гөөр дүүргэдэг ба хэдэн удаа [...] таалда хүртэһэн байна. Түмэрз[...]шадай дундаһаа Министерствын [...]һөө үндэр шанда хүртөөд байһа[...] үшөөл һайнаар ажаллахаб гэжэ у[...]гаяа үгөө һэн.

Энэ жэлэй түрүүшын һарануу[...] дүнгүүдэй ёһоор нүхэр Надм[...] хэлэһэн үгэеэ хүсэндэнь хүр[...] ябана. Даалгагдаһан паровозо[...] бөөр харууһалһанайнгаа ашаар, [...]дэн зуугаад километр тэрэнэй ло[...]мотив заһабарилагдангүйгөөр яба[...] сэгнэлтэ абаа. Энэ Базар Надм[...]вай ээлжээтэ амжалта мүн.

Тиигэбэшье, арбан дүрбэн [...] соо ажаллажа байха зуураа, ям[...]шье ажалда ябахадаа «хүрөө» г[...] хэлэжэ үзөөгүй юм. Үшөөл шэнэ [...]жалтануудые туйлахын түлөө эрх[...]зэн тэмсэнэ.

Ц. ДАМБИЕ[...]

КУКУРУЗА ТАРИЛГАДА ЭРТЭЭНҺЭЭ БЭЛЭДХЭЭ!

☆ ☆ ☆

Тарилгада бэлэдхэжэ байнабди

Зэдын аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, илангаяа малшад оролдосотой һайнаар ажаллана. Тэдэнэр хүдөө ажахые ойрын 5—6 жэлэй туршада эрид хүгжөөхэ талаар Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын табиһан зорилгые ажал хэрэг дээрэ бэелүүлхын тулада бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, эршэмтэй шангаар хүдэлмэрилжэ байна.

Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие аймагай ажалшад советскэ арадай ажабайдалые улам һайжаруулха тушаа манай партиин үшөө нэгэ ехэ анхарал оролдолго гээшэ гэжэ тоолоно. Аймагай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд малай ашаг шэмые хэдэн дахин ехэдхэхэ, тиихын тулада тэжээлэй база байгуулха шухала гэжэ ойлгоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэжээлэй культурануудые тарилга үргэдхэгдэһэн байна. Овёс, зелёнко тарилгын талмай 13 мянган гектар хүрэтэр үргэдхэгдэһэн юм. Гэбэшье, аймаг дотор ниитын малда тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудал үшөө шиидхэгдээгүй байhаар.

Манай колхозууд, МТС-үүд болон совхоз тэжээлэй база байгуулха асуудал шиидхэхэ арга замуудые бэдэржэ, тэрэнэй үндэһэ һуури табилгын зарим дүршэл олоһон байна. 1952 ондо Зэдын гурбан колхоз кукуруза түрүүшынхеэ тариһан байна. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 13 гектар, Молотовой нэрэмжэтэ—31, Сталинай (Гэгээтэ) нэрэмжэтэ—12 гектар таряа һэн. 1954 ондо аймагай бүхы колхозууд болон совхоз туршалгын участогуудта кукуруза тариһан байна. Манай эндэ кукуруза хэр ургажа шадаха aаб гэһэн һэжэг түрүүдэ бэлэй. Тэрэмнай, ямаршье үнлэгүй байшоо.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1953 ондо Бэлы-Дабаа гэжэ газарта 13 гектар талмай дээрэ кукуруза тариhан, тэндэһээ һайн ургаса хуряагаа юм. Тэрээнээ наран сэсэгтэй холижо 100 тонно силос дараһан байгаа. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз фермэ шадарайнгаа участок—Хайласта гэжэ газарта 9 гектар талмай дээрэ кукуруза таряа. Тэрэнэй тарилга Зэдын эрье дээрэ, шииг нойтотой, шэнэ газар дээрэ таригдаһан байна. Тэндэһээ гектар бүриин 250 центнер ногоон тэжээл хуряажа, 2 нүхэндэ, 1 гектар башнида тэрээгээрээ силос дараһан байгаа.

Ямар үрэһэнэй асарагдаһые бидэ үшөө хүсэд мэдээгүйбди. Гэбэшье, кукурузын ургаса муу бэшэ байгаа. Тэрэнэй үндэрынь 2 метр хүрэһэн байха юм. Гектар бүридэ 20—25 килограмм үрэһэ оруулан, «СКГ-6» сеялкээр квадратно-гнездовой аргаар тариһан байгаа. Энэ хадаа колхозниктуудта болон Үшөөтэйн МТС-эй механизаторнуудта урдань хэгдэжэ үзэгдөөгүй шэнэ юумэн байгаа. Энэ тарилгань ёһотой квадрат болоошьегүй һэн, ряд хоорондынь элдүүрилгэ культиватораар нэгэ тээшэнь хэгдэһэн юм. Теэд тэндэ буртаг үбһэн оройдоо ургаагүй шахуу. Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой Забока гэжэ газарта байһан гүүртын һаалишад үнеэдээ кукурузаар дарагдаһан силосээр эдеэлүүлнэ.

—Январь һарада үнеэдтээ кукурузын силос эдюулхэдэмнай гансата һү орожо, һү һаалга дүрбэ дахин ехэ болоо,—гэжэ Чапаевай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Анна Югова хөөрэнэ. Тэжээлэй бусад культурануудта орходоо кукуруза тарилга һураггүй шэмэтэй, ехэ ургасатай байна. Тиимэһээ кукуруза ехээр таридаг болохо ёһотойбди. Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз байгша оной январь һара соо нёдондоной энэ үеынхиһөө 2000 литр һү үлүү һааба. Энэнь гэнтын ушарал бэшэ, харин шэмэтэ тэжээл эдюулһэнһээ болоо.

Манай нютагта нимэ дүй дүршэлэй бии болоод байхада колхозуудта кукуруза тарижа, һайн ургаса абаха арга боломжодо колхозникгууд этигэнэ. Доржи Банзаровай, Маленковой нэрэмжэтэ колхозуудай гэшүүд тоосоото-һунгуулиингаа суглаануд дээрээ артелиингээ ажахые саашадань дэбжээхэ талаар хэмжээ-ябуулгануудые хараалха зуураа, энэ жэлдэ туд бүридөө 400 гектар кукуруза тариха гэжэ шиидэһэн байна.

Бурят-Монголой эрхэ байдалда кукуруза тарижа һайн ургаса абаха аргын бии байһаниинь элитэ. Аймагай колхозууд, мүн совхоз ойрын жэлнүүдтэ бүхы малаа шэмэтэ тэжээлээр хангаха хараатайгаар кукурузын тарилгые жэл бүри үргэдхэхэ болоно.

Мүнөө жэлһээ эхилээд кукурузын тарилга ехээр хэхэ гээшэ тэрэнэй агротехникэ тухайда анхаралаа хандуулхыень хүдөө ажахын мэргэжэлтэдһээ, мүн колхозууд болон МТС-үүдэй хүтэлбэрилэгшэдһөө эринэ.

Аймагай олохон колхозууд болон совхоз 1954 ондо Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз шэнги кукурузын ургаса абажа шадаагүй. Юуб гэхэдэ, энэ культура тариха участок шэлэжэ олоогүй, газарайнь хүрьһэ мүртэйгөөр элдүүрилээгүй, тариха, хуряаха болзорыень алдадаг байһан дээрэһээ тэдэ колхозууд муу ургаса хуряаһан байна. Кукурузые доро, шиигтэй газарта тарихада һайн гэжэ дүй дүршэл харуулаа.

Үнгэрэгшэ жэлдэ аймагай колхозууд тарилгын машинануудай дутамаг дээрэһээ кукурузые багаар тариһан байна. Жэшээлхэдэ, аймаг соо «СКГ-6» маркын оройдоо 3 сеялкэ бии. Мүн силоснэ нэгэшье комбайнгүйбди. Чапаевай, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд кукурузын ургаса хуряаха комбайн үгы дээрэһээ боложо, ургасынгаа хахадыень шахуу гээһэн байна. Тэрэнэй ургаса юрын сенокосилкаар, виндроуэрээр сабшаха хэрэг гараһан байна. Тиихэдэ таряа хуряадаг комбайн хэды шэнэдхэн түхеэрэгдэбэшье, кукуруза хуряажа шадахагүй байшоо.

Энэ жэлдэ аймагай колхозууд 3150 гектарта, совхоз 800 гектарта кукуруза тариха байна. Энэ культура пар дээрэ, мүн нёдондо хахалан элдүүрилһэн шэнэ газарта, шииг нойто ехэтэй доро газарта, уһалагдадаг участогуудта таригдаха юм. Мүнөө колхозууд кукуруза тариха газараа тодорхойлжо, тусгаар звенонуудые байгуулжа байна. Энэ жэлдэ ехэ талмайда квадратно-гнездовой аргаар кукуруза тариха болоходоо сеялкэнүүдэй дутуу байһые хараадаа абажа, аймагай МТС-үүд юрын сеялкэнүүдые мүнөө тааруулан зохёожо, мүн бусад зэр зэмсэгээ бэлэдхэжэ байна. Агротехническэ заабариин ёһоор энэ культурые тарихын тулада дүршэлтэй кадрнууд хэрэгтэй. Тиимэ хадань МТС үүдэй дэргэдэ курсанууд һаяар нээгдэхэнь. Силоснэ культура—кукуруза ехээр тарихадаа тэрэнээ һайнаар, саг сооень силос болгон даража абахын тулада силоснэ барилга хэхэ хэрэгтэй болоно. Мүнөө аймагай колхозууд набтар башни ба траншейнүүдые хүрэхэ хэмжээтэйгээр барихаар бэлэдхэжэ байна.

Энэ жэлһээ кукуруза тарилгые бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэбди. Мүнөө жэлдэ колхозуудһаа гадна, аймагай организацинууд, эмхи зургаанууд кукуруза тариха юм. Мүн хүдэлмэришэд, албахаагшад, колхозникгууд өөһэдынгөө газаа энэ ургамал тариха байна. Тиигэжэ энэ шэнэ культура манай эндэ бусад культурануудтай адляар таригдадаг болохонь.

Манай эндэхи эрхэ байдалда кукуруза тарилгые үргэдхэлгэ хадаа малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэмнай шухала нүхэсэл болохо байна.

Н. Дабаин, Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Залуушуулай эдэбхи хэшээл

Аймагай залуу малшадай слёт үнгэрһэн Кудара-Сомондо болоо. Колхозуудай зуу шахуу залуу малшад, һаалишад, хонишод, адуулгашад, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд энэ слётдо хабаадалсаа. Мүн колхозуудай комсомольско организацинуудай секретарьнууд, Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозой новатор Пепеляев энэ слётдо байлсаа.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол дүүргэхэ талаар залуу малшадай зорилго тухай партиин аймагарын айкомой секретарь нүхэр ...доров элидхэл хэһэн байна.

Аймагай комсомолецууд болон залуушуул партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна. Кукуруза тарижа ургуулха звенонууд колхозууд болон МТС-үүдтэ байгуулагдаа. Эдэ звенонууд ...0 гектар газарта кукуруза тарижа, гектар бүриин 300 центнер ногоо абаха уялга абаа.

Партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолоор зоригжоһон Хамнигадайн МТС-эй харьяата Ворошиловой нэрэмжэтэ колхозой комсомолецууд болон залуушуул колхозойнгоо малажалые хүгжөөн дэбжээхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Энэ колхоздо 47 комсомолецууд бии юм, теэд тэдэнэй 38-ниинь малажалда хүдэлмэрилнэ. Залуу хонишон Елизова 100 эхэ хониинһоо 115 хурьга абажа түлжүүлхэ уялга абаһан юм. Мүнөө нүхэр Елизовагай отарада хонид олоороо хурьгалжа эхилээ. Эндэ 110 хурьгад абтаад, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэгдэжэ байна. Энэ хонишон үшөө 20 хурьга абахаар хүлеэнэ. Колхозой комсомолецууд болон залуушуул ниитынгээ малда тэжээлэй база байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха гэжэ шиидээд, кукуруза ургуулха тусгаар комсомольско-залуушуулай 3 звенонуудые байгуулаа. Эдэнэр даажа абаһан участогай га бүриин 400 центнер силосэй ногоо абахаар хараалаа.

Мүн «Комбайн» колхозой комсомольско организаци кукуруза ургуулха тусгаар звено байгуулаад, комсомолка Бурлаковае звеньевойгоор томилоо. Энэ звено квадратно-гнездовой аргаар кукуруза таряад, га бүриин 400 центнер ургаса абаха, мүн силос дарахын тулада 100 тонныи багтаха набтар башни өөһэдынгөө хүсөөр бариха гэжэ шиидээ.

Колхозуудай малажалда хүдэлмэрилжэ байһан олон комсомолецууд болон залуушуул жэшээтэ һайнаар ажаллана. Жэшээнь, Ждановай нэрэмжэтэ колхозой һаалишан комсомолка Дари Цынгунова ажахын жэлэй эхинһээ мартын 1 болотор үнеэн бүриһөө 716 литр һү һаагаа, мүн Хрущевой нэрэмжэтэ колхозой залуу һаалишан Соковикова үнеэн бүриһөө 362 литр һү һааһан байна.

Колхозой үйлэдбэриин новатор Пепеляев кукуруза ургуулдаг дүй дүршэл тухайгаа комсомолецууд болон залуушуулда дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө. Үнгэрэгшэ жэлдэ нүхэр Пепеляев багахан газарта кукуруза тарижа туршалга хэһэн байна. Эндэһээ гараһан ургасыень гектарта оруулаад бодоходо, га бүриин 500—600 центнер ногоон абтаһан ба 110 килограмм үрэһэн болохо кукурузын таряан абтаһан байна.

Хамнигадайн МТС кукуруза тарижа ургуулха тусгаар комсомольско-залуушуулай тракторна 2 бригада байгуулаа. Эдэ бригаданууд мүнөө тарилгада бэлэдхэжэ байна.

Кукуруза тарижа ургуулха тухай залуу малшадай слёт аймагай комсомолецууд болон залуушуулда хандаһан хандалга абаа.

Ф. Хандархаев.

Комсомолецууд кукуруза тарилгада бэлэдхэнэ

«Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» партиин ЦК-гэй январска Пленумэй шиидхэбэриие хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тула Сэлэнгын аймагай комсомолецууд ба залуушуул ехэхэн оролдолго гаргажа байна. Залуушуул ба комсомолецуудһаа бүридэһэн 11 звено мүнөө кукуруза тарилгада бэлэдхэнэ.

Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо ...8 хүнүүдтэй хоёр звено тус тусдаа кукуруза тариха участогуудые даалжа абаад, тэрээн дээрээ агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлжэ эхилээ. Жэшээлхэдэ, комсомолец Г. Сандаковой хүтэлбэрилдэг звено 50 гектар газар хэмжэжэ абаад, тэрээн дээрээ наг шэбхэ гаргажа, саһа тогтоожо байна. Гадна звеногойхид хабартаа энэ участогаа үтэгжүүлхэеэ шубуунай аргал, үнэһэ суглуулна. Нүгөө звеноень комсомолец Доржиев хүтэлбэрилнэ. Энэ звенодо 20 гектар газар даалгагданхай. Эдэнэр энэ участок дээрээ наг шэбхэ гаргажа байна. Эдэнэр баһа шубуунай аргал, үнэһэ суглуулжа байнхай.

Кукуруза тарижа ургуулха агротехникэ мэдэхэгүй байһан дээрэһээ тус колхозой залуушуул мүнөө тусхай курсануудта һуража байна. Энэ курсануудта 16 хүн һуралсана. Энэ курсые агроном нүхэр Снегарев хүтэлбэрилнэ.

Загастайн дунда һургуулиин комсомолецууд 21 гектар газарта кукуруза тарижа, Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо үгэхэ гэжэ шиидээ. Энэ культурые тариха участогаа эдэнэр тушаажа абаад, үтэгжүүлжэ эхилээ. Һургуулиин ахалагша пионервожата нүхэр Беликова энэ хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ. Гадна, эндэхи комсомолецууд 50 мянган горшоогхонуудые хэхэ гэһэн уялга абаад, тэрэнээ бэелүүлжэ эхилээ. Тиихэдэ залуу багша нүхэр Симоновагай хүтэлбэри доро эндэхи һургуулиин пионернүүд кукуруза тариха участогуудые үтэгжүүлхын тулада шубуунай аргал, үнэһэ суглуулжа байна.

Хрущевой, Кагановичын, Тельманэй болон Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозуудай комсомолецууд ба залуушуул кукуруза тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эдэбхитэйгээр ябуулжа эхилэнхэй.

Б. Ширеторов.

☆ ☆ ☆

Кукурузын баян ургаса хайшан гэжэ абахаб

«Малажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ехэдхэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Орооһо таряанай валова суглуулбариие ехэдхэхэ шухала резерв болгошо кукуруза тарилгын талмайе үргэдхэхэ ёһотой гэжэ тоолоод, 1960 он хүрэтэр кукуруза таридаг талмайе 28 миллион гектарһаа доошо бэшэ хэмжээтэй болгохо».

Ургаса ехээр үгэдэг ороoһото культура болохо кукуруза хадаа нэгэ доро хоёр ондоо үүргэ дүүргэнэ— ороoһо таряанай резервые ехэдхэнэ, мүн тэрэшэлэн кукурузын эшэнүүд һайн шанартай силос болодог байна,—гэжэ Пленум тэмдэглэнэ. Энэ культура оронoй бүхы районуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэхэ ёһотой.

Новочеркасска районой М. Горькиин нэрэмжэтэ колхозой таряанажалай бригадын бригадир Г. Косарев кукуруза ургуулдаг дүй дүршэлөө хөөрэжэ үгэхыень «Червонный партизан» гэжэ колхозой звеньевой, Социалистическэ Ажалай Герой Марк Евстафьевич Озерный гэгшэдэ эндэ һая хандаба. 20 жэлдэ кукуруза ургуулжа ябаһан Марк Озерный гэгшын нэрэ бүхы орон дотор элитэ болонхой. 1948 ондо энэ хүнэй хүтэлбэрилжэ ябаһан звено гектар бүриин 208,6 центнер кукурузын таряа абаа һэн.

Г. Косаревой асуудалда харюу болгон «Молот» гэжэ ростовско газетэдэ М. Е. Озерный дэлгэрэнгы нэмэл бэшэг тунхаглуулаа. Энэ бэшэгынь хурлангыгаар доро толилогдобо. Энэнь хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ туһа болохонь лабтай.

Кукуруза тарижа ургуулхын тулада тусгаар һайн хүрьһэтэй газар хэрэгтэй гэжэ һанадаг ушар бии. Энэ тон буруу. Гансахан хара хүрьһэтэй газарта бэшэ, мүн эльһэлиг-шье хүрьһэтэй газарта энэ культурын баян ургаса абажа болохо. Гол горхон шадарай доро газарта кукурузын тарилга хэхэдэ һайн ургаса үгэдэг гэжэ дүй дүршэл харуулна. Манай оронoй район бүхэндэ иимэ газарнууд бии юм.

Кукуруза шииг нойтондо дуратай ургамал юм. Дулаанда дуратай энэ культура гэрэл ба дулаа ехээр хэрэглэдэг. Энэ хоёр онсо илгаае һайтар мэдэхэ хэрэгтэй. Газарай хүрьһэндэ шииг нойто ехээр бариха ба тэрэниие удаан байлгаха гээшэ тон шухала. Ургамалай үдхэн шэнгэн имагтал энээнһээ болохо: тарилгынгаа ургамалнуудые шэнгэрүүлхэдээ шииг нойто ехэтэй газарта орходоо гандуушаг, нойто багатай районуудта гектар бүхэндэ үсөөн ургамал үлөөхэ хэрэгтэй.

Газар дороһоо бултайжа эхилхэһээ хойшо кукуруза наранай гэрэл ехээр хэрэглэдэг юм. Тиимэ хадань саг сооень энэ ургамалай буртаг үбһые үгы хэхэ ба шэнгэрүүлхэ хэрэгтэй. Ингээд байхадаа ургамал бүхэн наранай гэрэлдэ хүртэжэ ядадаггүй.

Кукуруза тарилгые оройтуулжашье, эртэдүүлжэшье болохогүй. Юундэб гэхэдэ, газарай хүрьһэнэй үшөө дулаасаагүй, сагай уларилай хүйтэн байхада, дан эртэ, газарай хүрьһэнэй ехэ нойтон байхада таряа хада үрэһэниинь бурьтажа, үжэжэ болодог, тиигэжэ кукуруза шэнгэнээр ургажа эхилдэг байна. Днепропетров шадархи талын эрхэ байдалда үрэһэ таридагай шэнэен гүнзэгыдэ 10—12 градус дулаан байгаа хадань кукурузын үрэһэн һайнаар ургадаг байна.

Кукурузын ерэхэ жэлэй ургасын түлөө тэмсэл хабар лэ эхилдэг бэшэ, харин намарһаа эхилдэг юм. Бүри намар байхада үрэһэ шэлэхэ хэрэгтэй. Хуряалгын урда тээ кукурузын үшөө эшэдээ ургажа байхадань үрэһэн болохо тон һайн, нэгэ буурсагтаа 18—20 таряатай, туд бүридөө 450—500 грамм болодог томо гэгшын кукурузын буурсагуудые илгажа абаха шухала. 14 процент шиигтэй болотороо иимэ буурсагууд хатаагдаха ёһотой: энэ гуримые сахяад байбал, 10—15 процентээр ургаса дээшэлүүлэгдэдэг. Иимэ буурсагуудые халиһанһаань бага хуулажа, 18—20 буурсагуудые эблүүлжэ уяад, хранилищи соо үлгэхэ хэрэгтэй. Үрэһэн болохо буурсагуудай хойноһоо саг үргэлжэ бүхэли үбэлдөө хаража байха ёһотой. Тэдэниие гутаажа, бурьтуулжа болохогүй.

Буурсагай тэг дундахи таряан тон һайн шанартай үрэһэн болодог байна. Буурсагай дээдэ ба доодо захаарнь байһан таряан түхэлөөрөөшье ондоо, ургахадаашье бусадһаа богони, муу байдаг юм. Иимэ таряануудһаа хожомоо муу ургамалнууд болодог.

Кукурузын ургасые дээшэлүүлхэ шухала арга боломжо хадаа гибриднэ үрэһөөр тарилга хэхэ ябадал болоно. «Червонный партизан» гэжэ колхозой полинууд дээрэ тон нариинаар илгажа, олон сортын кукурузые тариһанай ашаар шэнэ гибриднэ сорт бии болгогдоһон байна. Энэ артелиин нэрэ нэрлүүлэн энэ сорт «Партизанка» гэжэ нэрлэгдэһэн байгаа. Бии байһан гибридүүдһээ «ВИР-42» гэжэ сорт Днепропетров шадар һайн байһанаа харуулаа.

Кукурузые амжалтатайгаар тарижа ургуулхын тулада тон һайн агротехникэ хэрэгтэй. Нютагай сагай уларилай ба газарай хүрьһэнэй эрхэ байдалтай, тэрэшэлэн энэ культурын ургаха ба дэбжэхэ онсо илгаануудые һайн мэдэхэ шухала. Тиихэ зуураа, энэ хэрэгтэ ёһо тэдыгээр, хайша хэрэгээр хандажа болохогүй.

Газарай хүрьһэнэй ба сагай уларилай ондо ондоо байдаг ушар хадаа газарай хүрьһэ элдүүрилгые мүн ондо ондоогоор хэхые эридэг гээшэ. Үнгэрхэдөө нэгэ колхозой полинууд ондо ондоо байдаг, тиимэһээ тэрэниие хэды шэнээн гүнзэгыгөөр хахалха байһанаа тодорхойлхо хэрэгтэй болодог. Жэшээнь, М. Е. Озерный гэгшын звено хоёр ондоо участогтай: нэгэниинь доро газарта, нүгөөдэнь дээрэ үндэр газарта байдаг юм. Үндэр газартахи участогтань хабар эртын хахалалга хээд, һүүлээрнь таряа хуряалгын үедэ соломын узуурта лущени хэгдэдэг юм. 25 сантиметр гүнзэгытэйгөөр эндэ намарай пар хахалагдадаг. Энэ хүдэлмэриие эртэл хэхэ бүрее ехэ ургаса абтадаг гэжэ дүй дүршэл харуулна. «Червонный партизан» гэжэ колхозой эрхэ байдалда намарай пар хахалалгын агротехническэ эрхим болзор хадаа август, сентябрь һаранууд болоно.

Хабар һайрамай уһанай урдадаг нүгөө доро газартахи участогаа энэ звеногойхид ондоогоор элдүүрилдэг байна. Эндэ намарай пар хахалагдадаггүй, юундэб гэхэдэ, хабарай һайрамай уһанай урдахада хахалагдаһан газарай хүрьһэ шоройнь угаагдажа болохо. Намар хахалхын оронд хабар эртэ хахалаад, удаань культиваци хэдэг ба катогоор жэгдэрүүлэн дарадаг юм. Энэ юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, газарай хүрьһэн нягтаржа үгэдэг, хүрьһэн соогоо дулаагаа баридаг байна бшуу. Энэ хадаа доро газарта ехэ удхашанартай.

Намарай пар дээрэ хабар эртын борнойлго заатагүй хэхэ хэрэгтэй. Юугээрээ энэ һайн бэ гэхэдэ, ургамалда хэрэгтэй газарай хүрьһэн дорохи шииг нойтон баригдадаг байна. Тарилга хэхэ болотороо ондо ондоо гүнзэгытэйгөөр культиваци хоёр дахин хэхэ хэрэгтэй: ороoһото культурануудай эртын тарилга хэжэ байха үедөө түрүүшынь культиваци 10—12 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хэхэ, кукуруза тарихынгаа урда тээ 12—14 үдэр урид 8—10 сантиметр гүнзэгытэйгөөр хоёрдохи культиваци хэхэ хэрэгтэй.

Пар дээрэ тариһан намарай тарилгын һүүлдэ, тэрэшэлэн ороoһото, бобово культурануудай һүүлдэ кукуруза тарихада Днепропетров шадарай газарта тон һайн байна. Севооборотто таригдадаг намарай культурын хоёрдохи тарилгын удаа, мүн ороoһото культурануудай тарилгын һүүлээр кукурузые тарихада элбэг баян ургаса абтадаг гэжэ дүй дүршэл харуулаа. Кукуруза болбол хабар таридаг шэниисын ургасада һайнаар нүлөөлдэг, ороoһото бүхы культурануудые кукурузын һүүлдэ тарихада тон һайн байна.

Тарилгын болзор тодорхойлхо гээшэ ехэ удхашанартай. Газарай хүрьһэнэй һайса дулаасаад байхада, 10—11-дэхи үдэртөө кукуруза жэгдээр гаража эхилдэг. Тарилгын хүдэлмэриие оройтуулжа болохогүй. Юуб гэхэдэ, тарилга орой хээ хада газарай хүрьһэнэй шииг нойтон дэгдэн хаташадаг байна.

Тусхай сеялкэнүүдээр кукурузые квадратно-гнездовой аргаар тарихада үлүү һайн байһыень хэлэлтэгүй. Квадратно-гнездовой аргаар тарилга хэлгэдэ трактористнууд болон колхозникгуудые эртээнһээ бэлэдхэхэ хэрэгтэй.

«Червонный партизан» гэжэ колхозой кукурузын полинууд дээрэ нютагай болон минеральна үтэгжүүлгэнүүд үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байна. Тарилгын гектар бүхэндэ 20 тонно нэгшэһэн наг шэбхэ, 7 центнер пеэшэнэй үнэһэ, 3 центнер шубуунай аргал оруулагдадаг. Наг шэбхэ оруулалсан намарай пар хахалагдадаг юм, тиигээд үбэлэй сагта поли дээрэ саһа тогтоогдодог байна. Ургажа байха үедөө кукуруза тэжээл ехээр хэрэглэдэгыень хараадаа абан, колхозникгууд хабар ба зунай үедэ тарилгадаа нэмэлтэ тэжээл оруулдаг юм. Колхозникгууд тарилгадаа түрүүшын нэмэлтэ тэжээл оруулхадаа тахяагай хуурай аргал жэжэ болгоод оруулдаг, иимэ тэжээлые гектар бүридэ 4 центнер хараатайгаар 8 сантиметр гүнзэгыдэ оруулдаг байна. Зунай тэн багта газарай хүрьһэнэй хуурайшаг болоод байхада үтэгжүүлгые уһанда шэнгэрүүлжэ, шүүһэн болгожо хэрэглэхэдэ һайн. Нүхэн бүхэндэ нэгэ-нэгэ литр наг шэбхын шүүһэ оруулагдадаг байна. Органо-минеральна гранулированно үтэгжүүлгэнүүдые тэрэшэлэн колхоздо үргэнөөр хэрэглэдэг юм. Иимэ үтэгжүүлгые түрүүшын культиваци хэхэдээ газарай хүрьһэндэ оруулдаг. Мини үтэгжүүлгэдэ орходоо иимэ үтэгжүүлгэ һураггүй һайн байдаг, энээниие хоёр гурба дахин багаар хэрэглээд, ургаса ехээр абтадаг.

Элбэг баян ургасын түлөө тэмсэлэй эгээл харюусалгатай үень ургасын хойноһоо харууһалга болоно. Тарилга хэһэнэй һүүлээр кукурузын нэгэ жэгдээр гаража байха үедэ ургамал бүхэндэ 2—3 набшаһануудай бии болоходонь борнойлго хэжэ эхилэгдэдэг. Үглөөгүүр ургамалай гэмтэхээр бэлэн байхадань борнойлго хэжэ болохогүй, харин үдэрэй хахадта эгээл халуун болоод байхада энэ хүдэлмэри хэхэдэ һайн.

Зөөлэн хүрьһэтэй газарта нягтараагүй байгаа һаань, хүндэ борнойнуудые табижа болохогүй, юуб гэхэдэ, иимэ борнойнуудые ябуулһанай һүүлээр ургамалнууд шоройгоор хушагдашадаг. Иимэ газарта хүнгэн түмэр ба модон борнойнуудые хэрэглэхэдэ болохо байна. Энээнтэй хамта борнойлго бүхэн лэ һаа һайн гэжэ бодолтогүй, юуб гэхэдэ, сагыень алдажа оройтуулжа борнойлгые хээ хада тарилга ехээр шэнгэрнэжэ болохо гэжэ мэдэхэ хэрэгтэй.

Ургамалнуудта гурба — дүрбэн набшаһануудай бии боложо эхилхэдэ полинуудта тракторна культиваторнуудаар элдүүрилгэ хэжэ эхилдэг юм. Зундаа ряд хоорондын культиваци хэрээһэлүүлээд хэды дахин хэгдэдэг байна. Ургамалнуудай сэсэгээ гүбихын урда тээ дүрбэдэхи һүүлшын культиваци мори унаагаар хэгдэдэг. Квадратно-гнездовой аргаар хэһэн тарилга хадаа кукуруза ургуулгын хүдэлмэриие бултыень шахуу механизацилха арга олгодогшье һаань, мүн зарим хүдэлмэриинь гараар хэгдэдэг гээшэ. Нүхэнүүдыень тойруулаад тон дүтүүр культиватораар зөөлэрүүлэгдэдэггүй юм. Энээниие гараар сапкаар зөөлэрүүлдэг, нүхэнүүдтэхи ургамалнуудые шэнгэрүүлхэ хүдэлмэри мүн гараар хэгдэнэ. Нүхэн бүхэндэ тон һайн хоёр ургамал үлөөгдэдэг; нэгэ гектарта 40 мянганһаа олон бэшэ ургамал байдаг юм.

Кукурузын үлүү хэрэггүй һалаа набшаһануудые абажа хаяха ба искусственна аргаар үрэжүүлгэ хэхэ мэтын агротехническэ арганууд ургасые дээшэлүүлдэг байна. Ургамалай эшэнүүдһээ хажуу тээшээ ургадаг олон һалаануудай 50—60 сантиметр болоод байхадань, тэдэниие хэрэггүй һалаанууд гэжэ нэрлэдэг. Тэдэниие гараараа таһалжа хаяхада эшэнь гэмтэжэ болодог, тиимэ хадань эдээниие хурса хутагаар узуураарнь отолжо хаяха хэрэгтэй. Иимэ һалаануудые үглөөгүүр бэшэ, харин үдэрэй хахадта ургамалай шүүһэ багатай, эбдэрсэгүй болоод байхадань отолжо хаяха юм. Зундаа кукурузын иимэ һалаанууд хоёр дахин абажа хаягдадаг байна. Энэ хүдэлмэриие хожомдуулжа болохогүй. Ургамалай һалаануудай 15 сантиметр тухай ута болоод байхадань, тэдэниие заатагүй отолжо хаяха хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, иимэ богони байхадаа һалаанууд эшынгээ ургасада һаалта хээдүй, шииг нойтыень ба тэжээлтэ зүйлнүүдыень бэедээ татажа абаадүй байхадань иимэ һалаануудые отолжо хаяха шухала.

Ургамалые искусственнаар үрэжүүлхэ гээшэ колхоз бүхэндэ бэлэхэнээр хэжэ боломоор агротехническэ арга мүн.

«Червонный партизан» гэжэ колхоздо кукурузын сэсэглэжэ байха үедэ 3—4 хоноод лэ үрэнүүдые суглуулга ба искусственнаар үрэжүүлгэ гурба дахин хэгдэдэг юм.

Грибнэ үбшэн ба хүдөө ажахын дайсад кукурузада ехэ гэмтэл тохёолдуулжа болохо байна. Тарилгын урда тээ үрэһэсэ хороор угаажа иимэ үбшэнтэй тэмсэхэ хэрэгтэй. Нэгэ тонно үрэһэндэ нэгэ килограмм гранозан хэрэгтэй болодог. Гранозан хадаа головнятай болгодог үбшэниие үгы хэхэһээ гадна, газарай хүрьһэн соо үрэһэнэй бурьтаха ябадал үгы хэдэг байна.

Ургаса хуряалгаар кукурузын полидохи хүдэлмэри хизаарладаг гээшэ. Энэшье хэрэгтэ онсо илгаанууд олон бии байна. Кукурузын эшэ ба һалаа набшаһануудай шарлажа эхилхэдэнь, буурсагуудайнь халиһанай хатаад, таряанайнь хатуу болоходонь хуряалга эхилхэ хэрэгтэй. Кукурузын таряан эдеэшээд унадаггүй гээд, хуряалгые унжагайруулжа болохогүй. Хаһа саг сооень хуряажа абахада ургаса огтолон гээгдэдэггүй байна.

Кукурузын гансахан таряанай элбэг баян ургаса бэшэ, харин силос болохо ногоо ехээр хайшан гэжэ абадаг болохо ёһотойб гэжэ М. Е. Озерный гэгшын звеногой дүй дүршэл бидэниие һургана. Кукуруза тарижа ургуулха культурые дээшэлүүлэн, район бүхэнэй сагай уларилай ба газарай хүрьһэнэй онсо өөрсэ илгаае хараадаа абаал хадаа иимэ амжалта туйлажа болохо байна.

Музейн залнуудта

Байгаалиин таһаг

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын республиканска музейн филиалда байгаалиин таһаг шэнэдхэн эмхидхэгдээд, энэ оной февралиин 27-һоо эхилжэ хүдэлмэрилбэ. Эндэ түрүүшын үдэрһөө захалаад хүнүүд олооро ерэжэ, байгаалиин таһагай экспонадуудые һонирхолтойгоор харана.

Газар дэлхэй дээрэ анха түрүүн ажамидаралай бии болоһон үеһөө эхилээд, байгаалида болоһон хубилалтанууд эндэ дэлгэрэнгыгээр харуулагдана. Наука ба техникын аша туһаар дэлхэйн байгаалиин шэнэдхэн хубилгагдажа байһые, тэрэнэй барагдашагүй баялигуудыень арадай ажахын бүхы һалбаринуудта улам бүри үргэнөөр хэрэглэдэг болоһые эндэ табигдаһан элдэб олон экспонадууд, зурагууд, фотографинууд, тоо баримтанууд, түүхэтэ документнүүд эли тодоор гэршэлнэ.

Бурят-Монгол республикымнай элдэб олон баялигуудай промышленность болон хүдөө ажахын саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэдэ нүлөөлжэ шадаха байһые, тэдэнэй саашадаа ямар ехээр хүгжэхэ арга боломжотой байһые музей харагшад тодоор ойлгохо байна.

Уһаар баян манай үргэн ехэ нуурнуудта үдэжэ, амидаржа байдаг үнгэ бүриин загаһанууд уһатай шэлнүүд соогуур угаа олоор табяатай байна. Загаһанай ба ондатрын олзоборито ажахынууд һонирхолтойгоор харуулагдана. Халуун ороной элдэб гоё һайхан шубууд ехэ олон. Мүн манай эндэхи бүргэд, һойр, хура, тоншуул, ута хушуута суусагаалжан, нугаһан болон бусад олон түрэлэй шубуудай мануулинууд урин бэрхээр хэгдэһэн байна.

Сибириин тайгын амитадан аймаг: үнэгэн, шандаган, баабгай, хандагай, шоно, гүрөөһэн, хэрмэн, халюун, доргон, шэлүүһэн ба бусад үнэтэ ангуудай мануулинууд тэдэ ангуудай ой соо ябаһандал адляар шэлбэһэн соогуур табяатай байна. Гадна ондоо бусад амитад тэндэ олон бии.

Социалистическэ хүдөө ажахын түйлалтануудые харуулһан экспонадууд эндэ элбэг. Агуу ехэ эрдэмтэд Чарльз Дарвин, К. А. Тимирязев, И. В. Мичурин болон бусадай портредууд, тэдэнэй ажал-ябуулгые харуулһан материалнууд, газетэнүүд, картинанууд ба бусад һонирхолтой зүйлнүүд эндэ тодо һайнаар харуулагдана.

Бурят-Монголой республикада ургадаг жэмэстэ ургамалнууд: алирһан, нэрһэн, мойһон гэхэ мэтэ, мүн шэнэ элдэб сортын жэмэсүүд олон. Мүн огородой ургамалнууд: гайхалтай томо дыни, үгэрсэ, турнепсэ ба бусад огородой эдеэ үгсүүлхэ талаар туйлагдаһан амжалтанууд тэндэ харуулагдана.

Орон доторoo ороохо таряа үйлэдбэрилгые саашаданы дээшэлүүлхэ тухай, шэнэ ба боро газар ашаглаха тухай КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй шиидхэбэрине дүүргэлтэ болгожо, хэрэг дээрэнь бэелүүлжэ байһые харуулһан ехэ һонирхолтой зүйлнүүдые эндэ хаража болохо. Хүдөөгэй тарялан дээрээ ургажа байһандал адляар табигдаһан—ургажа байһан шэнисэ, хахалһан газар болон мүн газарай хүрьһэ элдүүрилжэ байһые харуулһан бусад экспонадууд табяатай. Хүдөө ажахын элдэб ургамалнууд, олон янзын ашагта малтамалнууд болон бусад тон һонирхолтой зүйлнүүд энэ таһагта элбэг.

Хизаар ороноо шэнжэлхэ хэрэгтэ республикын эдэбхитэй ангуушад, һургуулиин һурагшад, хизаар ороноо шэнжэлэгшэд республиканска музейн элдэб экспонадуудые сугларуулха хэрэгтэнь али болохо туһаламжа үзүүлдэг байна.

Ж. Жабон.

Тобшо һонинууд

★ Яруунын аймагай Эгэтын МТС һүүлэй үедэ хүдөө ажахын шэнэ машинануудые олоор абажа, өөрынгөө паркые үргэдхэбэ. Жэшээлхэдэ, «С-80», «МТЗ-2», «У-2» гэжэ маркын тракторнууд, нүүдэл вагончигууд, тракторна тармуур гэхэ мэтэ машинанууд абтаа.

* * *

★ Ринчин Цыдыпов хэды үндэр наһатай болобошье өөрынгөө дуратай ажал—агнуури хэжэ үргэлжэлүүлһээр. Һүүлэй үдэрнүүдтэ энэ үбгэн 2 шоно барижа, арһыень «Заготживсырьегой» контородо тушаагаа. 1954—55 оной үбэлэй агнууриин сезондо 150-яад хэрмэ барижа, договорто уялгаяа уридшалан дүүргээ.

* * *

★ Мухаршэбэрэй аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой самодеятельностиин коллектив концертнэ шэнэ программа бэлдэбэ. Тэндэнь Ц. Шагжинай «Мэхэшэн» гэжэ нэгэ акттай пьесэ, ород ба бурят арадай дуунууд оролсоно. Мүнөө тус коллектив малай гүүртэнүүдээр ябажа, концерт табижа захалаа.

Хоккейгээр БМАССР-эй кубок абахын түлөө

Бүмбэгэ сохидог хоккейгээр БМАССР-эй кубок абахын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Мүрысөөндэ Улан-Удэ, Кяхта, Городок городуудай ба Закаменай, Хэжэнгын аймагуудай командануудхабаадалсаба. Городок, Кяхта городуудай хоккеистнүүдэй уулзалга 13:0 гэһэн тоотойгоор, Городок городойхидой илалтаар дүүрэә.

Аймагуудһаа ерэһэн хоккеистнүүдһээ Хэжэнгын ба Закаменай командануудфиналда наадаха эрхэ олоо. Эдэ командануудай хоорондо үсэд шанга тулалдаан боложо 3:2 гэһэн тоотойгоор Закаменай хоккеистнүүд шүүбэ.

Улан-Удын ПВЗ-гэй «Локомотив» 1-дэхи ба Городок городой командануудай финальна уулзалгада Улан-Удынхид шүүгээ.

Закаменай, Хэжэнгын хоккеистнүүд нилээд һайн наададаг болоо гэжэ мүрысөөн харуулба. Мүрысөөнэй һүүлээр түрүү һуури эзэлһэн командануудта Физкультура ба спортын республиканска комитедэй дамжуулгын кубогууд, дипломууд барюулагдаа.

Е. Николаев.

Албанида мелиоративна хүдэлмэри хэгдэнэ

ТИРАНА. (ТАСС). Албанида мелиоративна хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдана. Арадай засагай тогтоһонһоо хойшо үнгэрһэн 10 жэл соо уһа намаг хатааха 4200 километр утатай каналнууд орон дотор малтагдаа. Тэдэ каналнууд олон мянган гектар газарые ашаглаха арга боломжо олгоо. Малить гэжэ намагай набтар газарай хатаагдаһанай ашаар Албаниин хүдөө ажахыда 5600 га газар нэмэжэ ашаглагдадаг болоо. Хатаагдаһан тэдэ газарнуудта сахарна свёкло шэнисэ хоёр һайнаар ургуулагдана.

Гандэ дайрагдадаг газарнуудые уһажуулха талаар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. 10 жэлэй турша соо уһалууриин 189 һубаг татагдаа. Албаниин уһалагдадаг газарай талмай 1938 онойхитой сасуулбал үнгэрэгшэ жэлдэ 2 хахад дахин ехэ болоһон байна.

Леван-Фиери гэжэ уһалууриин системэ энэ жэлдэ баригдажа дүүргэгдэхээр хараалагдана. Тэрэ системэ 15 мянган га газар уһалха юм. Шэнэ каналнуудай ашаглалгада оруулагдахада Албанидахи уһалагдадаг газарай талмай 1956 ондо 80 мянган га болохо байна.

Болгарида модо тарилга эхилбэ

СОФИ. (ТАСС). Болгарида хабарай модо тарилга эхилбэ. Модо тариха хүдэлмэри мүнөө жэлдэ бүри үргэдхэгдэхэ байна. Гүрэн хадаа энэ хэрэгтэ 1954 онойхидо орходоо 13 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомолхо юм. 440 мянган декар талмай дээрэ модо тарихаар хараалагдана. Добруджада модон ехээр таригдаха байна. Тэндэ гүрэнэй зурууд ой модо тариха хүдэлмэри хэгдэжэ байна.

Болгарида арадай засагай тогтоһонһоо хойшо модо тариха талаар ехэ амжалта туйлагдаа. Буржуази-помещигүүдэй Болгарида хэрбээ табин жэлэй турша соо нэгэ миллион шахуу декар газарта модон һуулгагдаһан байгаа һаа, арадай засагай тогтоһонһоо хойшонхи арбан жэлэй турша соо орон дотор 3 миллион декар газар дээрэ модон таригдаһан байна.

Сунь Ят-сенэй дурасхаалда

ПЕКИН, (ТАСС). Хитадай агуу ехэ революционер-демократ Сунь Ят-сенэй наһа бараһаар 30 жэл болоһондо зорюулагдаһан шанталал-дурасхаалай заседани мартын 11-дэ Пекиндэ болоо.

Правительствын хүтэлбэрилэгшэд, демократическа партинуудай хүтэлбэрилэгшэд, столицын нийтын организацинуудай олон тоото түлөөлэгшэд заседани дээрэ байлсаа.

Гүрэнэй соведэй премьер ба гадаадын хэрэгүүдэй министр Чжоу Энь-лай үгэ хэлээ. Хитадай буржуазно-демократическа түрүүшын революциин хүтэлбэрилэгшэ—Сунь Ят-сенэй революционно ажал-ябуулгын тон ехэ удхашанарые Чжоу Энь-лай онсо тэмдэглээ.

Гахай—малажалай олзо ехэтэй һалбари мүн

(Кяхтын аймагай Калининай нэрэмжэтэ колхозой гахайн фермые даагша И. А. Карловай хөөрөөнһөө)

Гахай үсхэбэрилгэ малажалай олзо доход ехэтэй һалбаринуудай нэгэн байһыень бодото ажал дээрэһээ мэдэдэг болонхойб. 1953 он хүрэтэр колхозоймнай гахайн фермэ бага олзо үгэдэг гэхэ гү, заримдаа гарзадашье оруулдаг байһан юм. Гахай барихадаа түсэб дүүргэһэн нэрэ зүүгээд, саашаа юушье болог, тэрэниие ашагтайгаар хүгжөөхэ тухай оролдодоггүй һэн. Жэлэй дүүрэхэ дүтэлэн сасуу түсэб дүүргэхын түлөө ехэл тэбдэдэг һэмди. Гахайн түрөөл һаань, һүүлээрнь түсэбшье мартагдажа, гараһан поршоонхонуудаа худалдажа эхилдэг һэмди. Колхозой хүтэлбэрилэгшэдшье гахай үсхэбэрилхэ тухай һаналаа багаар табидаг һэн. Гахаймнай байра муутай, тэжээл хомортой байгша бэлэй.

1953 онһоо хойшо фермын хүдэлмэри тухай ехэ анхарал хандуулагдажа, гахайн фермэ олзо доход ехэтэй фермэнүүдэй нэгэн болоо. Тэрэнэй баримтые доро хэлэгдэһэн тоо гэршэлнэ. Хэрбээ 1953 ондо гахайн фермэһээ 73 мянган түхэригэй олзо ороһон байгаа һаа, 1954 ондо 118 мянган түхэригэй олзо абтаа. Тиихэдэ 1955 ондо үшөө ехые — хоёр зуу мянганһаа бага бэшэ олзо оруулхаар хараалнабди.

Нёдондо нэгэ наһа хүрөөгүй 50 жэжэ гахайнуудые шахаа һэмди. Намар тэдэ гахайнуудые гүрэндэ тушаахадамнай тэдэнэй амидын шэгнүүр туд бүридөө дунда зэргээр 111 килограмм болоһон байна. Тиигэжэ салатай тарган мяхан тушаагдаа. Шахахаяа илгахадаа бэе томотой, элүүр энхэ гахайнуудые шэлэдэгбди. Шахагдажа байһан гахайда шадаал һаа олон янзын тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй. Тиигээгүйдэ дурагүйгөөр эдеэлдэг байна. Тэжээлэй элбэгтэ, зун-намарай үедэ гахайнуудые шахадаг байнабди. Гахайе түхэрсэн жэл соо шахаа һаа бүри һайн.

Урдань колхознай ашаг шэмэ багатай гахай тэжээдэг байһан юм. Мүнөө колхозоймнай гахайн үүлтэр һайжараа. Ойрын жэлнүүдтэ гансахан томо сагаан үүлтэрэй гахайтай болохо байнабди. Тиимэ үүлтэрэй эхэ ба азарга гахайтай болонхойбди.

Энэ жэлдэ 25 эхэ гахайн байха типовой байра барижа, ашаглалгада оруулагдаа. Тэрэ байра сэбэр, дулаан. Тэндэ тэжээл буйлуулдаг кухни бии. Гахайнуудаа таһалганууд соонь бэшэ, тусгаар байрада эдеэлүүлдэгбди. Эхэ гахайнуудай энэ шэнэ байрын хажууда баһа нэгэ тиимэ байра түхеэрэгдэжэ байна. Апрель һарада тэрэ байра дүүргэгдэхэ. Тиимэһээ гахайнууднай һайн байраар хангагдаха байна.

—Гахайда таряанһаа гадна, бусад тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэй, —гэжэ нүхэр Карлов хөөрэнэ. Энэ колхоз хоёрдохи жэлээ бишыхан участок дээрэ кукуруза тарижа байна. Энэ жэлдэ тэрэнэй тарилга һураггүй ехэ болохо юм. Тэрэшэлэн хартаабха, турнепс болон бусад культурануудай ургаса гахайда эдюулэгдэдэг. Зунай үедэ ногоо, халаахай гэхэ мэтын ногоон тэжээл хэрэглэгдэдэг байна.

Энэ жэлэй октябриин 1-дэ 250 толгой гахайтай болоод байха зэргэтэйбди. Тэдэнэймнай 45-ниинь эхэ гахай байха. Мүнөө жэлдэ 100 гахай шахагдаха. Тиигэжэ толгой бүриинь амидынь шэгнүүрые 115 килограмм хүргэжэ, салатай тарган мяха гүрэндэ тушааха болонобди.

Гахай үсхэбэрилгэдэ хүдэлмэриин хүсэн багаар гаргашалагдана. Хэрбээ фермын ажал ехэтэй хүдэлмэри дүүрэнээр механизацилаад байгаа хада бүри бага хүсэн гаргагдаха болоно. 1954 ондо гахай үсхэбэрилгэһөө ороһон олзо доходые гахайн фермэ дээрэ гаргашалагдаһан ажалта үдэртэ оруулхада, ажалта үдэр бүхэнэй 24 түхэриг болохо байна. Тиихэдэ хониной фермэдэ—13 түхэриг, һүнэй-товарна фермэдэ минил 2 түхэриг болоно.

Тус фермэ дээрэ гол түлэб табан хүн хүдэлнэ. Тэдэнэр бултадаа дүй дуршэлтэй колхознигууд. Гахайшад Ш.-Б. Карымова, В. Уварова, А. Черепанова гэгшэд һайнаар хүдэлмэрилһэнэйнгээ түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэридэ—туд бүридөө 4—4 поршоонхо абаа.

—Колхоз бүхэндэ гахайн фермые олзо ехэтэй һалбари болгохо арга бии гээшэ. «Гахай хадаа таряашанай мүнгөө суглуулдаг булхар» гэжэ арадай хэлсэдэг аман үгые КПСС-эй ЦК-гэй январска Пленум дээрэ нүхэр Н. С. Хрущев жэшээ болгон хэлэһэн байна. Колхоз бүхэндэ гахай ашагтайгаар үсхэбэрилжэ, булхараа бүри зузаан болгоё,—гэжэ нүхэр Карлов хэлэнэ.

Советскэ новаторнуудай арга методээр

ПРАГА. (ТАСС). Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түрүү советскэ методууд чехословацка хүндэ промышленностьда үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Витковицка металлургическа комбинадай коллектив шэрэм, булад үйлэдбэрилхэ советскэ шэнэ технологине хэрэглэжэ, нилээд ехэ амжалта туйлаа. Түрүү арга методуудые оройдоо гансахан жэл соо хэрэглэхэ зуураа комбинат 3,5 миллион крон арьбалаа.

Кладненска металлургическа заводой коллектив бүри ехэ амжалта туйлаа. Кладненска булад шудхагшад М. Приваловай арга методээр ажаллажа, үнгэрэгшэ жэлдэ түсэбһөө гадуур 11.270 тонно булад шудхаһан байна.

Словацка түмэрэй руднигуудай хүдэлмэришэд советскэ методуудые хэрэглэһэнэй ашаар хүдэлмэридөө элитэ ехэ амжалта туйлаа. Урдань руднигуудта хүдэлмэришэд саг үргэлжэ дутажа байдаг һэн. Советскэ түмэрэй руднигуудта хэрэглэгдэдэг арга методуудые шэнжэлһэнэй, ажал ехэтэй хүдэлмэрине ехээр механизацилһанай ашаар словацка түмэрэй руднигуудай хүдэлмэришэд 1954 оной̆нгоо үйлэдбэриин даалгабарине үлүүлэн дүүргэһэн байна. Словацка руда малтагшад 1954 оной дүрбэдэхи квартална руда малталгын өөрын үные 10 процентээр химдаруулжа, 4800 мянган крон түсэбһөө гадуур гүрэндэ алмалта хэһэн байна.

Польшын хүдөө ажахые механизацилга

ВАРШАВА. (ТАСС). Польско деревние социалистическээр шэнэдхэн байгуулгын центрнүүд бологшо машинно-тракторна станцинуудай тоо улам олон боложо байна. Орон дотор 400 гаран МТС мүнөө үедэ бии. Тэдэ МТС-үүд хэдэн олон мянган тракторнуудтай, мүн хүдөө ажахын бусад олон тоото машинанууд болон зэр зэмсэгүүдтэй юм.

Газартаряалангай үйлэдбэриин кооперативуудые хангалгые бүри һайжаруулха зорилгоор мүнөө жэлдэ 30 машинно-тракторна станци шэнээр байгуулагдахань.

Хоёр мянга шахуу трактор, 130 таряанай самоходно комбайн, 4 мянга шахуу сноповязалка, 900 косилка, 750 гаран сеялкэ ба хартаабха һуулгадаг машина, хартаабха хуряадаг 1.600 машина, олон тоото молотилканууд гэхэ мэтые машинно-тракторна станцинууд мүнөө жэлдэ абаха байна.

Кукуруза тарилгын үргэдхэгдэхэ байһан дээрэһээ энэ культурые тариха тусхай машинануудые машинно-тракторна станцинууд абаха байна.

Немецкэ наукануудай академиин экономикын институдай теоретическэ конференци

БЕРЛИН. (ТАСС). АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, немецкэ наукануудай академиин экономикын институдай теоретическэ конференци мартын 11-дэ Берлиндэ нээгдээ. Тус конференци хадаа «Германска Демократическа Республикада капитализмһаа социализмда шата дамжан оролгын үе» гэһэн темые зүбшэн хэлсэхэ байна.

СЕПГ-эй ЦК-гэй секретарь профессор Фред Эльснер конференци дээрэ элидхэл хээ.

«ГДР-тэхи социалистическэ байгуулалтын түүхэтэ эрхэ байдал», «ГДР-тэ капитализмһаа социализмда шата дамжан оролгын үедэ хүдөө ажахын хүгжэлтэ», «ГДР-тэ экономикые түсэбэй ёһоор тааруугаар хүгжөөлгэ», «ГДР-эй арадай промышленностиин предприятинуудай ашаг ехэтэй байлга ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын түлөө тэмсэл», «ГДР-тэ хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн ба үйлэдбэриин нормонууд» гэһэн ба бусад хэдэ хэдэн тусхай темэнүүдээр конференциин үедэ секцинүүд хүдэлмэрилхэ юм.

Конференци 4 үдэр соо үргэлжэлхэ байна.

Францийн правительствые Англи США хоёр хашана

ПАРИЖ, мартын 12. (ТАСС). Парижска хэлсээнүүдые эсэслэн баталалга дары хангахыень французска правительствые Англи США хоёр улам шангаар хашажа байна гэжэ «Пари-пресс-Энтрансижан» газетэ мэдээсэнэ.

Январь һарада Мендес-Франсда Черчиллиин эльгээһэн бэшэг тон хэрзэгы шанга үгэнүүдээр бэшэгдээ, Франци тушаа заналта элеэр хэгдээ, тиимэһээ правительство энэ документые тон нюуса байлгахын тула бүхы хэмжээнүүдые абаа гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Эгээн түрүүшээр Пинеэ энэ документ тухай республикын Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй комиссиин заседани дээрэ дурдаһан, тиихэдээ Францийн «илгагдан» гансаардаха» магадгүй байһан хэбэртэйгээр хоёрдохи палатын гэшүүдые айлгаха гэжэ оролдоһон байгаа.

Тиигэбэшье, Черчиллиин бэшэг Франци тушаа хэгдэжэ байһан хашалта тухай гэршэлһэн орой гансахан баримта бэшэ юм гэжэ газетэ бэшэнэ. Ондоо гурбан бэшэгүүдые французска правительствода Эйзенхауэр. Даллес, Иден гэгшэд эльгээһэн юм. Баруун Германие зэбсэглэхэ программые дүүргэхэ хэрэгые хойшолуулхые Англи США хоёр зүбшөөхэгүй гэжэ эдэ бүхы бэшэгүүд ойлгуулна.

Ассошиэйтед Пресс гэжэ американска агентствын мэдээсэлые баримталан, тус газетэ иигэжэ бэшэнэ: Черчиллиин бэшэг «дайнай дүүрэһэн сагһаа хойшо союзна гүрэндөө Холбоото Штадуудай ба Великобританиин хэһэн дипломатическа эгээн ехэ добтолго болоно».

Австралиин премьер-министр США-да ошобо

НЬЮ-ЙОРК, мартын 12. (ТАСС). Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Австралиин премьер-министр Мензис һаяар США ошожо, «сэрэгэй ба бусад асуудалнуудые», тусгаарлабал, Номгон оксанай райондохи байдалтай холбоотой асуудалнуудые американска тусхай тушаалта хүнүүдтэй зүбшэн хэлсэхэ юм. Мүнөө Мензис Канадада ерээд, канадска правительствын түлөөлэгшэдтэй хэлсээ хэжэ байна.

Хэблэлэй мэдээсэлнүүдһээ харахада, Канадада ерээд байхадаа Мензис хэдэн мэдүүлгэ хэбэ, тэдээн соогоо США-гэй гадаадын политическэ шунахай хараа бодолые һайшааба. Жэшээлхэдэ, Оттавада пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Мензис хадаа Хитадай Арадай Республикада эсэргүү США-гэй ябуулгануудые Австралиин правительство дэмжэнэ гэжэ мэдүүлбэ. «Австралиин хараа бодол,—гэжэ Мензис хэлээ,—Хитадай эрье шадарай аралнууд тухай асуудалаар, мүн «Номгон оксанай райондо хамаатай бусад асуудалнуудаар» Англиин хараа бодолдо орходоо США-гэй хараа бодолтой бүри ехээр таараллдана. «Оттавада эхэнэрнүүдэй клубай гэшүүдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Мензис атомна зэбсэг хорилгые буруушаагаа. Тиихэдээ, Мензис политическэ олон янзын идеологитой оронуудай эбтэйгээр ажабайха шухала байһан тухай советскэ мэдүүлгэнүүдэй удхые хазагайруулха гэжэ али болохоор оролдобо.

Баруун Германида сэрэгэй бэлэдхэл хэгдэнэ

БЕРЛИН. (ТАСС). АДН агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Хойто атлантическа бүлэгэй сэрэгүүдэй буу зэбсэгэй шэнэ складууд Хойто-Рейн-Вестфалия гэжэ нютагта һаяар баригдахань. Тэрэ барилгын үнэнь 75 миллион марк болохо юм. Тэдэ складууд Рейн Вифальце, Рейн-Гессене гэжэ мүрэнүүдэй зүүн эрьеэр баригдаха байна.

Тэрээнһээ гадна, 40 миллион маркын сэнтэй харгы болон гэр байранууд баригдахаар хараалагдана. Рейн мүрэн дээрэ хүүргэ барихын, тэрэшэлэн мүнөө бии байгаа хүүргэнүүдые бэхижүүлхын тулада 10 миллион марк гаргашалагдаха юм.

Рейнланд-Пфальц гэжэ газар нютагта 400 миллион маркын сэнтэй сэрэгэй барилга хэхээр США хараална гэжэ американска генерал Ребер һаяхан мэдүүлээ. Энэ барилгые хэхын тулада түбхын түрүүндэ таряашадай 5 мянган гектар газар буляан абтаха юм.

Советскэ хүдөө ажахын делегацин[…] Англи ошохо туха[…] „Ньюс-Кроникл" газетын дурадха[…]

ЛОНДОН, мартын 12. (ТА[…] Холбоото Штадуудта советскэ[…] дөө ажахын делегациин ошоо һа[…] бусаха замдаа англиийска фе[…] нүүдээр тус делегаци ябажа гар[…] гэһэн дурадхалтайгаар мартын[…] дэ «Ньюс Кроникл» газетэ Лон[…] дохи советскэ посолдо хандаба[…] мэдээсэнэ.

Фермернүүдэй национальна С[…] ба хүдөө ажахын хүдэлмэриш[…] национальна профсоюз энэ дура[…] дые халуунаар дэмжэбэ гэжэ[…] тэ бэшэнэ.

Тус газетэ хүдөө ажахын хү[…] мэришэдэй национальна профсо[…] түрүүлэгшэ, парламентын гэ[…] лейборист Эдвин Гуч гэгшын[…] мэдүүлгые дурдана: «Бидэнэр б[…] дөөрөө оронуудай хоорондо[…] нүүдые ба делегацинуудые анда[…] ха һаналтай байнабди». Англи[…] фермернүүдтэ өөрынгөө һаналт б[…] ба дүй дуршэл тухай советскэ[…] ажахын делегаци хөөрэжэ[…] һаань ехэ аша туһатай байха[…] гэжэ тэрэ саашаа хэлэбэ. «Б[…] аша туһатай байхаһаа гадна,[…] эбтэй амгалан ажабуулгы[…] дэлэ һүүри бэлэдхэхэ нэмэлтэ[…] болохо байгаа» гэжэ Гуч мэдү[…]

Редакционно статья соогоо эн[…] радхалые тайлбарилха зу[…] «Ньюс Кроникл» газетэ иигэж[…] нэнэ: «Тэдэнэр ерэхэ юм, тэд[…] гэртээ бусаха үедэ хани барис[…] хэдэн үрэйе үрэжэлтэ хүрьһэнд[…] ригдаад байха юм».

Индиин премьер-минист[…] Нерус алаха гэһэн һэда[…]

ЛОНДОН, мартын 12. (ТА[…] Нагпурһаа (Инди) Рейтер аге[…] вын корреспондентын мэдээсэ[…] ёһоор, хутага барһан так[…] хагүй нэгэ хүн мүнөө[…] гүүр Перугай һуужа ябаһан[…] нада һүрэжэ ороод, премьер-ми[…] рые халдаха гэбэ. Неру[…] дан добтолһон тэрэ хүнине[…] шинаһаа түлхин гаргаба. Прем[…] министрын машинные үдэшэжэ[…] циклнуудаар ябаһан харуулшад[…] толгойые арестовалаа.

Парижда генерал Эли ерэбэ

ЛОНДОН, мартын 12. (ТА[…] Рейтер агентствын корреспо[…] Парижһаа иигэжэ дамжуулна[…] Индо-Хитадтахи французска[…] сэгтэ хүсэнүүдэй главнокоманд[…] ша генерал Поль Эли «правите[…] вотай консультаци хэхын тула»[…] тын 11-дэ Сайгонһоо Париж ер[…]

Индийско-пакистанск[…] хэлсээнүүд

ЛОНДОН, мартын 12. (ТА[…] Рейтер агентствын корреспо[…] Делиһээ иигэжэ мэдээсэнэ:

1947 ондо ороние хоёр б[…] хубааһан ябадалаар гол түлэб[…] һэлэгдэһэн арсалдаата жэжэ'20[…] ран асуудалнуудые шиидхэжэ[…] готойгоор индийскэ ба пакист[…] түлөөлэгшэд мартын 11-дэ зэ[…] хэжэ эхилбэ.

Индиин премьер-министр Дж[…] харлал Нерутай хамта каши[…] асуудалые зүбшэн хэлсэхын[…] мартын 28-да Пакистанай пре[…] министр Мохаммед Али гэгшэ[…] ли иидэжэ ошохын урда тэ[…] ороной түлөөлэгшэд асуудалну[…] ехэнхи хубиинь тодорхойлхо[…] найдана.

Италида забастовк[…] хүдэлөөн болоно

РИМ, мартын 12. (ТАСС). С[…] дынгөө экономическа интерес[…] ба профсоюзна хэрэгүүдые ха[…] лан, 50 үдэрэй туршада забас[…] хэжэ байһан генуэзскэ портын[…] һабарилгын мастерскойн хүдэл[…] шэдтэй нэгэн һаналтай ба[…] тэмдэг болгон, үсэгэлдэр Па[…] Мессина, Катани, Порто-Эмпе[…] гэһэн сицилийскэ портнуудай[…] шад 24 часай забастовко хэбэ.

1500 ажалшадые хүдэлмэр[…] администраци гаргаха һа[…] байһанине буруушаажа, Су[…] гэжэ нүүрһэнэй бассейнэй (С[…] ни) горнягуудай хэһэн забаст[…] тон эмхитэй байһан тухай газ[…] мэдээсэнэ. Нютагай хүн зон н[…] товкые эдэбхитэйгээр дэмжэб[…]

Редактор Д. Л. ЛОБСАН[…]

МҮНӨӨДЭР КИН[…] ТЕАТРНУУД[…]

Оперо ба балетэй театрта — о[…] балетэй солистнуудай концерт (21 ч[…]

«ЭРДЭМ» кинотеатрта — Уран[…] шэнэ фильм «Чемпион мира» 30 м., 12 ч. 30 м., 14 ч. 30 м., 16[…] 18 ч. 30 м., 20 ч. 30 м. ба 22 ч.[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора — 46-32, заместителя редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34.05, местной информации и писем— 24-74. Для междугородных переговоров — 16.

Н—00403. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР. Зак. №[…]